İŞKUR

2014

SAMSUN

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAMSUN ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

(2014)

Hazırlayanlar

Uğur UZUN	İş ve Meslek Danışmanı
Erdem GÖKDUMAN	İş ve Meslek Danışmanı
Rifat YILDIZ	İstatistikçi

ÖNSÖZ

Ülkemizde son dönemlerde işsizlik sorununun çözülmesine yönelik önemli ve katma değer yaratan gelişmeler yaşanıyor olsa da gençler arasındaki işsizlik oranı hala %20 dolayında seyir göstermektedir. Yapısal değişim eş zamanlı olarak kentleşmeyi desteklerken buna bağlı olarak imalat ve hizmet sektörleri de kent merkezli bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu değişim süreci bir yandan daha rekabetçi ekonomi ve piyasa odaklı bir model geliştirirken, öte yandan kamunun sistemdeki ağırlığının azaldığı, göreceli olarak tarımın öneminin azaldığı ve küresel rekabetle bütünleşmiş bir yapının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Üretkenliği sınırlı, rekabete kapalı ve esnekliği olmayan bir işgücü piyasasında küresel rekabete ayak uydurmaya çalışan işletmelerin ihtiyaçlarına uygun işgücünün yetiştirilmesi çok büyük önem arz etmektedir.

İşsizlik aslında modern çağın ekonomik ve sosyal bir olgusu olarak gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ekonomiler için önemli bir sorun kaynağı konumundadır. Özellikle küresel krizin yarattığı işsizlik dalgası problemin etki alanını daha da genişletmektedir. İşsizlik bireylerin ekonomik olarak refah seviyelerini etkilerken aynı zamanda ciddi sosyal ve psikolojik etkiler de yaratmaktadır. Ayrıca işsiz kitleler toplumu huzursuz edebileceği gibi politik açıdan da demokratik rejimleri tehdit etme potansiyeline sahiptirler. Özellikle küresel kriz dalgasının yaratmış olduğu işsizlik baskısı sorunun istihdam odaklı bir zeminde ele alınmasını zorunlu kılmış, aktif işgücü piyasası politikaları ön plana çıkmıştır. Tam bu noktada yukarıda bahsedilen, işsizliğin olumsuz yönlerini büyük ölçüde önleyen ve hatta işsizlik oranlarının ciddi seviyede düşmesini sağlayan Kurumumuz aktif işgücü politikalarının (Kurslar, TYP, İşbaşı eğitim, girişimcilik, vb.) etkisini göz ardı etmek, bu yönde yapılan çalışmaları görmezden gelmek, Türkiye İş Kurumu ve özverili bir şekilde çalışan personeline yapılan en büyük haksızlık olacaktır. Ayrıca hedeflere dayalı bir istihdam stratejisi yürüten Kurumumuzun ülkemizde işsizliğin çözümüne ve istihdamın genişletilmesine dönük kamusal odağı arttıracak çalışmalar içinde olduğu da yadsınamaz bir gerçektir.

İşsizlik sorunu genel olarak kırdan kente göçün hızla artması, tarıma dayalı işgücünün azalması, nüfusun hızlı bir şekilde artmaya devam etmesi, her yıl işgücüne yüz binlerce kişinin katılması ve buna karşılık yeni istihdam kaynaklarının yeterince yaratılamamasından kaynaklanmaktadır. İşgücü piyasası ile ilgili diğer önemli sorun alanı ise ülkede işsizlik oranlarının yüksek olmasına rağmen, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu alanlarda eleman temininde ciddi sorunların yaşanmasıdır. Bu durum genel olarak ülkemizdeki genç nüfusun ve özellikle göçle birlikte tarım sektöründen gelen nüfusun eğitim seviyesinin düşüklüğü ve işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikte işgücüne dönüştürülmemesinden, yani mesleksizlikten kaynaklanmaktadır. Ülkemizde ve ilimizde işsizlik sorununu çözmek ve mesleksizlik sorununu gidererek işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmak için öncelikle sorunun doğru tespit edilmesi, işsizliği ve mesleksizliği hedef alan aktif istihdam politikalarının belirlenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla yerel düzeyde işgücü piyasasındaki mevcut durumu izlemek, değişimleri takip etmek ve bunların işgücü arz ve talebi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması yapılmıştır. Bu araştırmayla işverenlerimizin günümüzde ve gelecek dönemlerde hangi mesleklerde ne kadar elemana ihtiyaç duyduklarını, eleman temininde güçlük çektikleri mesleklerin hangi mesleklerden oluştuğunu ve belirlenen mesleklere eleman bulmakta zorlanma nedenlerini, işverenlerin iş için başvuran kişilerde aramış oldukları kriterlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğümüzce işveren/işveren temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile işgücü piyasasının ihtiyaçları ve sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında 2014 yılı Mayıs-Haziran aylarında Türkiye genelinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile 10 ve daha fazla kişi istihdam eden 129.065 işyeri belirlenmiştir. Kurum personelimiz tarafından işveren veya işveren temsilcisi ile görüşme gerçekleştirmeye çalışılmış olup bilgi formu uygulanan işyeri sayısı 110.509'dur. İlimizde ise bu kapsamda 2.057 işyeri tespit edilmiş ve 1.821 işyerine bilgi formu uygulanmıştır.

Türkiye geneli ve Samsun ili düzeyinde çalışan sayısı, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ile geçmiş ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine dair bilgiler derlenmiş, işverenin eleman ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca işgücü yetiştirme kurslarının da işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda açılmasının sağlanması için veriler derlenmiştir.

Bu vesileyle İşgücü Piyasası Talep Araştırması çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Hasan KILIÇASLAN

İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
İÇİNDEKİLER iii
TABLOLAR LİSTESİ iv
GRAFİKLER LİSTESİ vi
KISALTMALAR vii
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 3
BİRİNCİ BÖLÜM: İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 4
İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN 4
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 6
İŞKUR GÖSTERGELERİ 8
Kayıtlı İşsiz Verileri 8
Açık İş Verileri 8
İşe Yerleştirme Verileri 10
Kurs ve Kursiyer Verileri 11
İşsizlik Ödeneğinden Yararlananlara İlişkin Veriler 12
İKİNCİ BÖLÜM: İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 13
AMAÇ VE YÖNTEM 13
2014 yılı İŞKUR İşgücü Piyasası Analiz Çalışması (İPA) Örnek Planı 15
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 19
İşyeri ve Çalışan Verileri 19
AÇIK İŞLER 34
Açık İş Verme ve Açık İş Oranları 34
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 52
Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyerleri 52
Temininde Güçlük Çekilen Meslekler 53
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 59
İstihdam Artışı veya İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler 60
SONUÇ 64
KAYNAKÇA 68
EKLER 69
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 69
Ek 2- Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları 74
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 75
Ek 4 - Sektörlere Göre İpta Sonuçlari-2014/ 1. Dönem (TÜRKİYE & SAMSUN) 82

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

Tablo 2. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

Tablo 3. İşe Yerleştirilenlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

Tablo 4. Kurs Türlerine Göre Kursiyerlerin Dağılımı, 2013-2014

Tablo 5. İşsizlik Ödeneğinden Yararlananlar, 2013-2014

Tablo 6. İşyerlerinin Sektörlere ve Çalışan Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 7. Çalışanların Cinsiyet Kırılımlı Sektörel Dağılımı

Tablo 8. En Çok Çalışılan Meslekler

Tablo 9. İşyerlerinin Sektörlere ve Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 10. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayıları ve Oranları

Tablo 11. Yabancı Ortaklık – Çalışan İlişkisi

Tablo 12. İhracat Yapan İşyeri Sayıları ve Oranlarının Sektörel Dağılımı

Tablo 13. Sektörel Bazda Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Sayıları ve Oranları

Tablo 14. Sektörlere Göre Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Sayıları ve Oranları

Tablo 15. Sektörlere Göre Açık İş Veren İşyeri Sayıları ve Oranları

Tablo 16. Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İş Dağılımı

Tablo 17. İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları

Tablo 18. İşyeri Yaşına Göre Açık İş Verme Oranı

Tablo 19. Sektörlere ve İşyeri Yaşına Göre Açık İş Verme Oranı

Tablo 20. Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımları ve Açık İş Oranları

Tablo 21. Mesleklere Göre Açık İşlerin Dağılımı (İlk 20 Meslek)

Tablo 22. Eğitim Durumu ve İhracat Yapma Durumuna Göre Açık İşlerin Dağılımı

Tablo 23. Eğitim Durumlarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Tablo 24. İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Becerilere Göre Dağılımı

Tablo 25. Sektörlere Göre Eleman Arama Kanallarının Dağılımı

Tablo 26. Eğitim Durumuna Göre Eleman Arama Kanallarının Dağılımı

Tablo 27. İş Arama Kanallarının Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 20 Meslek)

Tablo 28. Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 29. Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 30. Cinsiyete Göre Açık İş Oranı, Samsun-Türkiye

Tablo 31. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı ve Dağılımı

Tablo 32. Temininde Güçlük Çekilen Elemanların Sektörel Dağılımı, Samsun, 2013-2014

Tablo 33. Temininde Güçlük Elemanların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Tablo 34. Sektörlere Göre Personel Temininde Güçlük Çeken İşveren Sayıları ve Oranları

Tablo 35. Temininde Güçlük Çekilen İlk 20 Meslek, Samsun, 2013-2014

Tablo 36. Mesleklere Göre Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri

Tablo 37. İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenlerinin Dağılımı

Tablo 38. Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranı

Tablo 39. Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranı

Tablo 40. En Fazla Net İstihdam Değişimi Beklenen Meslekler, Samsun, 2015

Tablo 41. En Fazla Net İstihdam Değişimi Beklenen Meslekler, Samsun, 2014-2015

Tablo 42. Mevsimlik Personel Çalıştıran ve Tüm İşyerlerinin Net İstihdam Değişim Oranları

Tablo 43. İşyeri Büyüklüğü ve Part Time Çalışanı Olma Durumuna Göre NİDO

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı, Samsun-Türkiye, 2007-2013

Grafik 2. Samsun İline Ait Temel İşgücü Göstergeleri, 2008-2013

Grafik 3. Alınan Açık İş Sayısındaki Değişim, Samsun, 2008-2013

Grafik 4. İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı, Samsun-Türkiye

Grafik 5. İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Grafik 6. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı

Grafik 7. Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Grafik 8. İşyeri Özellikleri Oranları, Samsun

Grafik 9. Büyüklüklerine Göre İşyerlerinin İŞKUR'dan Faydalanma Oranları

Grafik 10. Sektörlere Göre Yabancı Ortalığı Bulunan İşyeri Oranları

Grafik 11. Büyüklüklerine Göre İhracat Yapan İşyeri Oranları

Grafik 12. Büyüklüklerine Göre Teşvik Alan İşyeri Oranları

Grafik 13. Büyüklüklerine Göre Part Time Çalışanı Olan İşyeri Oranları

Grafik 14. Büyüklüklerine Göre Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Oranları

Grafik 15. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı

Grafik 16. Eğitim Durumuna Göre Açık İş Dağılımı

Grafik 17. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımı

Grafik 18. Açık İşlerin Becerilere Göre Dağılımı

Grafik 19. Beceriler ve Cinsiyete Göre Açık İş Dağılımı

Grafik 20. Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Grafik 21. İş Arama Kanallarının İşyeri Özelliklerine Göre Dağılımı

Grafik 22. Teşvikten Yararlanan İşyerlerinin Personel Arama Kanallarını Kullanma Oranları

Grafik 23. Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenlerinin Dağılımı, Samsun-Türkiye

Grafik 24. Net İstihdam Artışı ve Azalışı Bekleyen İşyeri Oranları

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO : Açık iş Oranı

Bk. : Bakınız

EUROSTAT : Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

GSKD : Gayri Safi Katma Değer

ILO : International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO : International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS : İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO : işsizlik oranı

İKO : İşgücüne katılma oranı

İŞKUR : Türkiye İş Kurumu

İPA : İşgücü Piyasası Analizi

NACE : European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİD : Net İstihdam Değişimi

NİDO : Net İstihdam Değişim Oranı

OECD : Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA : Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS : Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılmasına, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda Samsun ilinde işgücü piyasasının talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 12 Mayıs - 27 Haziran 2014 tarihleri arasında Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirilmiştir.

Samsun ilinde gerçekleştirilen bu talep araştırması ile Samsun'daki işgücünün yapısı, sektörler bazında çalışanların mesleklere ve cinsiyete göre dağılımları, ihtiyaç duyulan işgücü için talep edilen eğitim ve beceri durumları, temininde güçlük çekilen meslekler ve teminde güçlük çekme nedenleri, 2015 yılı ortasında işgücü piyasasında mesleki değişim beklentilerine ilişkin bilgiler derlenmiştir.

Bu çalışma ile Samsun ili işgücü piyasasının fotoğrafı çekilerek Samsun'daki sektörlerin işgücü ihtiyacı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda Samsun düzeyinde sektörel olarak istatistiksel ve anlamlı tahminler üretilmiştir.

Alan çalışmasının örneklemini Türkiye İstatistik Kurumu ile birlikte tespit edilen ve Samsun ilinde özel sektörde faaliyet gösteren, 10 ve üzeri çalışanı olan işyerleri oluşturmaktadır. Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmaların (NACE Rev.2) kullanıldığı araştırmada tam sayım yöntemi ile çalışılmıştır. Yani Samsun ilindeki 10+ istihdamlı özel sektör işyerlerinin tamamı ziyaret edilmiştir. Tespit edilen 2.246 işyerinden 2.057'sine ulaşılarak bizzat ziyaret edilmiş, ulaşılan işyerlerinin 1.821 tanesine işyeri bilgi formu uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında Samsun ilinde 1.239 kişilik açık iş bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, Samsun'un "açık iş oranı" %2,2 olarak hesaplanmıştır. Başka bir deyişle, Samsun'da her 100 kişilik kadronun 97,8'i dolu 2,2'si ise boş olup doldurulmaya hazırdır. Saha çalışmasında ziyaret edilen işyerlerinin %18'i açık işi olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, her 5 işyerinden 1'inin açık işi bulunmaktadır. Açık işler için yaklaşık olarak %66,2 oranında asgari bir eğitim düzeyi talep edilmektedir. Açık işler için %1,6 oranında çıraklık eğitimi, %21,5 oranında lise altı eğitimliler, %35,1 lise ve dengi eğitimliler ve %7,8 lise üstü eğitimliler talep edilmektedir. Açık işler için talep edilen ek beceriler incelendiğinde açık işlerin %2,7'si için yabancı dil yeterliliği, %16,7'si için bilgisayar kullanımı, %15,8'i için satış ve pazarlama, %9,6'sı için proje tabanlı çalışma, %21,8'i için etkin hesap yapabilme, %20,3'ü için sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri, %36,5'i için iletişim ve ifade etme, %40'ı için takım çalışması becerileri, %57,5'i için mesleğe ilişkin yeterli bilgi, %62,2'si için fiziksel yeterlilik ve %62,8'i için iş ahlakına sahip olma niteliklerinin talep edildiği tespit edilmiştir.

Sektörlere göre en yüksek açık iş oranı %4,1 ile "*Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektöründe tespit edilmiştir. *"Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektörünü %2,9 açık iş oranı ile *"Toptan Ve Perakende Ticaret"* sektörü ve *"Diğer Hizmet Faaliyetleri"* sektörü izlemektedir.

Samsun'da açık işlerin en fazla olduğu mesleklerin; Satış Danışmanı, Konfeksiyon İşçisi, Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı), Çağrı Merkezi Görevlisi, Beden İşçisi (Genel), Pazarlamacı, Gaz Altı Kaynakçısı, Ön Muhasebeci ve Kalıpçı-Pres olduğu tespit edilmiştir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına göre, Samsun ilindeki işverenlerin ilk 6 ayda 1.964 kişinin temininde güçlük çektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin %35,9'u eleman temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle yaklaşık her 3 işverenden 1'i işgücü piyasasında aradığı elemanı bulurken zorlanmıştır.

Araştırma kapsamında işyeri ziyaretleri sırasında görüşülen işverenlere hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri sorulmuştur. Eleman temininde en fazla güçlük çekilen meslekler; Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı, Garson (Servis Elemanı), CNC Torna Tezgahı Operatörü, Pazarlamacı, Gaz Altı Kaynakçısı, Hemşire, Konfeksiyon İşçisi, Ön Muhasebeci ve Akaryakıt Satış Elemanı meslekleridir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçları 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle istihdamda 3.743 kişilik net artışın beklendiğini göstermektedir. Başka bir deyişle işverenler bugüne kıyasla 30 Haziran 2015 tarihinde istihdamın net olarak %5,6 artmasını beklemektedir.

30 Haziran 2015 tarihinde sektörler itibariyle net istihdam değişimine oransal olarak bakılacak olursa en yüksek net istihdam artışı beklenen üç sektörün %15,6 ile İdari ve Destek Hizmeti Faaliyetleri, %8 ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor ve %7,9 ile İmalat sektörleri olduğu görülecektir.

Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Konfeksiyon İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Çağrı Merkezi Görevlisi, İnşaat Ustası, Pazarlamacı ve Kesme Makinesi Ayarcı-Operatörü (Ağaç) meslekleri 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle en fazla net istihdam artışı beklenen mesleklerdir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması ile bilimsel temelden yoksun bir konu durumunda olan yerel işgücü piyasasının yapısının ve ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasının sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca Samsun ilinde geliştirilecek istihdam politikaları; araştırmanın sonuçları dikkate alınarak oluşturulacaktır. Önümüzdeki dönemde de Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından yılda en az bir defa bu yönde ve kapsamda araştırmalar yapılması hedeflenmektedir.

GİRİŞ

Bu rapor 2014 yılı Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın verilerini, verilerin analizini ve araştırma sonuçlarını içermektedir. Rapor iki ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm, işgücü piyasasının arz kısmına yönelik verilerden oluşmaktadır. Bu bölümde incelenen temel başlıklar "Genel İşgücü Göstergeleri", "Kayıtlı İşsiz Verileri", "Açık İş Verileri", "İşe Yerleştirme Verileri", "Kurs ve Kursiyer Verileri" ve "İşsizlik Ödeneğinden Yararlananlara İlişkin Veriler"dir. Bu veriler İŞKUR ve TÜİK veri tabanlarından derlenmiştir.

İkinci Bölüm, İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bölümde incelenen temel başlıklar "İşyeri ve Mevcut İstihdam Verileri", "Açık İş Verileri", "Temininde Güçlük Çekilen Mesleklere İlişkin Veriler" ve "Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri"dir.

BİRİNCİ BÖLÜM:
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü piyasasını etkileyen en önemli faktörler arasında ekonomik ve demografik faktörler bulunmaktadır. Örneğin; ekonomik gelişmeler, yatırımlar, nüfus ve nüfus artış hızı, göç ve eğitime ilişkin değişkenler istihdamı ve dolayısıyla işsizliği doğrudan etkilemektedir.

Ekonomik veriler incelendiğinde Samsun ilinin içinde yer aldığı TR83 bölgesinde Türkiye ortalamasının aksine tarım ana sektörünün hala yüksek katma değer ve istihdam yarattığı gözlenmektedir. Buna karşılık hizmetler ve sanayi ana sektörlerinin TR83 bölgesi için Türkiye ortalamalarının gerisinde olduğu görülmektedir. Büyüme rakamlarının 2010 yılından itibaren hızla pozitife dönmesiyle üretilen GSKD artmış ve yatırımların büyük oranda Hizmetler ana sektörüne doğru kaymasını sağlamıştır. Bu durum hem Samsun'da ve Türkiye genelinde benzerlik göstermektedir. Fakat Samsun ilinde Tarım ana sektöründe istihdam edilenlerin oranının Türkiye geneline göre yüksek olması niteliksiz işgücünün kente göçü ile işsizlik oranlarının artması riskini beraberinde getirebilecektir.

Türkiye'de eğitim-istihdam ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda, ilişkinin yetersizliği üzerinde durulmaktadır. Bu durumun temelinde, verilen teorik eğitim ile güncel uygulamalar arasında yeterli bağ olmaması gösterilmektedir. Çoğu eğitim kurumunda edinilen bilgiler piyasada yeteri kadar değer yaratamamaktadır. Bu nedenle firmalar oryantasyon (işe alıştırma) eğitimlerine önemli bütçeler ayırmak zorunda kalmakta elbette bu kaygı ise istihdam hacminin artmasına engel olmaktadır.

Türkiye genelinde ve Samsun özelinde istihdamdan en fazla payı tarım istihdamı ve nitelik gerektirmeyen işlerin yoğunluğundan dolayı ilköğretim ve altı eğitim seviyesine sahip bireyler almaktadır. Bu grup aynı zamanda kayıt dışı istihdamın en fazla görüldüğü kesimdir.

Genel olarak bakıldığında üniversite mezunları arasında istihdamın artması nitelikli elemanlara ihtiyaç duyan bir ekonomik yapılanmanın, lise mezunları arasında istihdamın artması ara elemanlara ihtiyaç duyulan bir ekonomik yapılanmanın varlığını ortaya koyar. İyi yapılandırılmış bir işgücü piyasasının toplumda her kesimin maksimum değer yaratabilmesine olanak vermesi istenmektedir. Oysa zaman zaman bu sınıflandırma niteliksiz üniversite mezunlarının ara eleman olarak çalışmaya başlaması ile zedelenebilmektedir (Biçerli ve Özgüler, 2012, s.103-104).

İstihdam, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içinden oluşur. O halde, bir ülkede çalışma çağındaki nüfus ne kadar fazla ise işgücü de o kadar fazla olacak demektir. Bu da hem üretim hem de rekabet açısından avantaj sağlamaktadır (Biçerli ve Özgüler, 2012, s.94).

2013 yılı ADKNS verilerine göre Samsun ilinin toplam nüfusu 1.262.810'dur. Samsun ili Karadeniz Bölgesi'nin nüfusu 1.000.000'dan fazla olan tek ilidir. TÜİK verilerine göre 2012-2013 yılları arasında Türkiye geneli yıllık nüfus artış hızı binde 13,7 iken Samsun ilinin yıllık nüfus artış hızı binde 8'de kalmıştır.

Grafik 1. Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı, Samsun-Türkiye, 2007-2013

Kaynak: TÜİK

Tabloda görüldüğü gibi önceki yıllarda Samsun ilinin nüfusu artış göstermekte iken 2010-2011 yılları arasında azalmış, ancak 2012 yılından itibaren tekrar artmaya başlamıştır.

2008-2009 yılındaki nüfus artış hızında görülen yükselişin küresel piyasalarda yaşanan finansal krizden etkilenen nüfusun göçünden kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Burada etkili olabilecek bir başka faktör ise Samsun ilinde yoğun bir faaliyet içerisinde olan inşaat ve bağlı sektörlerin ihtiyaç duyduğu niteliksiz işgücünün il dışından ve genellikle kırsaldan temin edilmesidir. 2010-2011 dönemlerinde hızlı düşüşe ise bölgedeki yeni büyükşehirlere (Ordu-Trabzon) gerçekleşen bölge içi göç neden olmuştur.

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşsizlik, genel olarak, çalışmak için işgücü piyasasına gelen işgücünün uygun çalışma olanağı bulamaması durumudur. İşsizlik çalışma isteğinde olmama gibi sübjektif nedenlerden çok emek arzının emek talebinden fazla olması durumudur. Talep yetersizliği; işyeri yetersizliği, mevcut işyerlerinin çalıştırılamaması, ücretlerin düşük olması ve işçilerin beceri ve yeteneklerinin işe uygun olmaması gibi nedenlerle ortaya çıkabilmektedir (Köklü, 1984, s.73).

İşgücüne katılma oranı, istihdam edilenlerle işsizlerin toplamının oluşturduğu işgücünün aktif nüfusa oranıdır. Bir başka deyişle işgücüne katılma oranı, işgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranı olarak tanımlanmaktadır (www.tuik.gov.tr).

İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

Samsun ilinde işgücüne katılım oranı 2008 yılında %56,6 iken 2013 yılına kadar dalgalı bir düşüş eğilimi göstererek %50,5 seviyesine gerilemiştir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli işgücüne katılım oranı %50,8 olup, Samsun ili Türkiye geneli ile oransal benzerlik göstermektedir.

Samsun ilinde istihdam oranı 2008 yılında %52,2 iken işgücüne katılım oranları ile yüksek bir benzerlik göstererek 2013 yılına kadar %47,2 seviyesine gerilemiştir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli istihdam oranı %45,9 ile Samsun ili istihdam oranının altındadır. Çalışabilir nüfusun artış hızına oranla yeni istihdam olanaklarının aynı hızda gerçekleşmemesi nedeniyle hem işgücüne katılım oranları hem de istihdam oranları düşüş göstermektedir.

Samsun ilinde işsizlik oranı 2008 yılında %7,8 iken 2010 yılına kadar yatay seyir izlemiş, 2011 yılında ise %5,5'a gerilemiştir. 2012 yılından itibaren tekrar yükselme eğilimi göstererek 2013 yılında %6,6 seviyesine ulaşmıştır. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli işsizlik oranı %9,7 ile Samsun ili işsizlik oranının oldukça üzerindedir.

Görüldüğü üzere, gerek işgücüne katılım oranında gerekse istihdam oranında 5-6 puan düşüş gözlenmişken işsizlik oranında aynı oranda bir artış olması beklenir. Fakat aynı dönemlerde Samsun ilinde işsizlik oranının 1,2 puan daha düşerek %6,6'lara kadar gerilediği görülmektedir. Bu durum, ilde son 5 yılda istihdam ve yatırım anlamında marjinal katkı sağlayacak oluşumların yerini göç sendromunun aldığının net bir göstergesidir.

Samsun iline ait işgücüne katılım ve işsizlik oranlarının Türkiye ortalamasının altında olmasının önemli bir nedeni, il genelinde tarıma dayalı istihdamın ve ücretsiz aile işçiliğinin yaygın olmasıdır. Ayrıca il genelinde inşaat sektörünün yoğun bir faaliyet içerisinde olması, bağlı sektörlerdeki istihdamı da etkilediğinden inşaat faaliyetlerinin Samsun ili işsizlik oranını düşürdüğü tahmin edilmektedir.

Grafik 2. Samsun İline Ait Temel İşgücü Göstergeleri, 2008-2013

Kaynak: TÜİK

İŞKUR GÖSTERGELERİ

Kayıtlı İşsiz Verileri

2014 yılı Ağustos ayı verilerine göre Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne kayıtlı işsiz sayısı 41.901'dir. Kayıtlı işsizlerin 21.881'i erkek, 20.020'si ise kadındır.

2013 ve 2014 yıllarında kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde en fazla kayıt bulunan mesleklerin Beden İşçisi (Genel), Satış Danışmanı ve Büro Memuru (Genel) olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

2013 Yılı	Sayı	2014 Ocak-Ağustos	Sayı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	7.160	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	6.203
BÜRO MEMURU (GENEL)	2.545	SATIŞ DANIŞMANI	2.288
SATIŞ DANIŞMANI	2.072	BÜRO MEMURU (GENEL)	2.190
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1.697	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	2.010
SEKRETER	1.332	SEKRETER	1.436
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	984	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	900
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	879	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	893
ÖN MUHASEBECİ	784	ÖN MUHASEBECİ	841
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	762	KONFEKSİYON İŞÇİSİ	745
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	726	BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	721
DİĞER MESLEKLER	23.078	DİĞER MESLEKLER	23.674
Genel Toplam	**42.019**	**Genel Toplam**	**41.901**

Kaynak: İŞKUR

Açık İş Verileri

2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından alınan açık iş sayısı 12.635'tir. 2013 yılı sonuna kadar alınan açık iş sayısının 19.721 olduğu göz önüne alındığında 2014 yılı sonuna kadar yaklaşık olarak aynı sayıda açık iş alınması beklenmektedir.

2008-2013 yılları arasında alınan açık işler karşılaştırıldığında 2010 yılına kadar yataya yakın bir seyir izlenmiş iken, 2011 yılından itibaren alınan açık iş sayısında ciddi artışlar olduğu görülmektedir. 2012 yılında kurumun personel sayısındaki artış ile açık iş sayısındaki yükselişin devam ettiği görülmektedir.

Grafik 3. Alınan Açık İş Sayısındaki Değişim, Samsun, 2008-2013

Kaynak: İŞKUR

Alınan açık işlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde 2013 yılı geneli ve 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi dağılımı aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi son iki yılda önemli bir değişiklik göstermemektedir.

Tablo 2. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

2013 (Yıl Geneli)		2014 (Ocak-Ağustos)	
Meslek	**Sayı**	**Meslek**	**Sayı**
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2.943	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.849
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	1.569	ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	1.125
ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	1.372	KONFEKSİYON İŞÇİSİ	803
SATIŞ DANIŞMANI	1.203	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	766
GARSON (SERVİS ELEMANI)	864	SATIŞ DANIŞMANI	719
MAKİNECİ (DİKİŞ)	618	GARSON (SERVİS ELEMANI)	603
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	611	ÖN MUHASEBECİ	317
KASİYER	545	BÜRO MEMURU (GENEL)	246
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	457	PAZARLAMACI	216
BÜRO MEMURU (GENEL)	451	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	201
DİĞER MESLEKLER	9.088	DİĞER MESLEKLER	5.790
GENEL TOPLAM	**19.721**	**GENEL TOPLAM**	**12.635**

Kaynak: İŞKUR

İşe Yerleştirme Verileri

2013 yılı içerisinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 8.413 kişi işe yerleştirilmiştir. 2014 yılının Ocak-Ağustos döneminde ise 5.504 kişi işe yerleştirilmiştir.

İşe yerleştirilen kişilerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde alınan açık işlerin dağılımına benzer bir sıralama ile karşılaşılmaktadır. 2013 ve 2014 yılı dağılımları karşılaştırıldığında sıralamanın benzerlik gösterdiği görülmektedir. 2013 yılından farklı olarak 2014 Ocak-Ağustos döneminde Beden İşçisi (İnşaat) ve Ön Muhasebeci mesleklerinin ilk on meslek arasına girdiği görülmektedir. Alınan açık işlerin mesleği ile paralellik gösteren işe yerleştirmelerde beden işçiliği ile ilgili meslekler ve hazır giyim sektörünün mesleği olan konfeksiyon işçiliği dışındaki tüm mesleklerin hizmet sektörüne ait olması dikkat çeken diğer veriler arasında yer almıştır.

Tablo 3. İşe Yerleştirilenlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 10 Meslek), 2013-2014

2013 (Yıl Geneli)		2014 (Ocak-Ağustos)	
Meslek	**Sayı**	**Meslek**	**Sayı**
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.681	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.149
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	975	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	568
ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	620	ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	565
SATIŞ DANIŞMANI	432	KONFEKSİYON İŞÇİSİ	510
GARSON (SERVİS ELEMANI)	364	SATIŞ DANIŞMANI	313
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	363	GARSON (SERVİS ELEMANI)	188
KASİYER	328	BÜRO MEMURU (GENEL)	134
BÜRO MEMURU (GENEL)	247	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	102
MAKİNECİ (DİKİŞ)	121	ÖN MUHASEBECİ	99
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	117	KASİYER	86
DİĞER MESLEKLER	3.165	DİĞER MESLEKLER	1.790
GENEL TOPLAM	**8.413**	**GENEL TOPLAM**	**5.504**

Kaynak: İŞKUR

Kurs ve Kursiyer Verileri

2013 yıl sonu ve 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi verileri incelendiğinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2013 yılında 1.364 adet, 2014 yılının ilk 8 ayında 626 adet kurs programı düzenlenmiştir. Düzenlenen kurs programlarına 2013 yılında 4837'si kadın olmak üzere toplam 8.020 kişi, 2014 yılında ise 2.484'ü kadın olmak üzere toplam 3.921 kişi katılmıştır.

Tablo 4. Kurs Türlerine Göre Kursiyerlerin Dağılımı, 2013-2014

Kurs Türü	2013 (Yıl Geneli)				2014 (Ocak-Ağustos)			
	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı			Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı		
		Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam
Girişimcilik	21	315	268	583	6	90	63	153
İşgücü Yetiştirme Kursu (istihdam Garantili)	184	1.383	2.868	4.251	95	690	1.465	2.155
İşgücü Yetiştirme Kursu (Genel)	22	102	398	500	13	74	213	287
İşgücü Yetiştirme Kursu (Özel Politika)	-	-	-	-	5	3	130	133
İşbaşı Eğitim Programı	1.013	835	1.092	1.927	487	465	582	1.047
Engellilere Yönelik	20	118	76	194	2	8	8	16
Hükümlülere Yönelik	3	49	0	49	2	37	0	37
Umem Projesi	25	241	123	364	4	39	19	58
Umem Projesi (İşbaşı Eğitim Programı)	76	140	12	152	12	31	4	35
Genel Toplam	**1.364**	**3.183**	**4.837**	**8.020**	**626**	**1.437**	**2.484**	**3.921**

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik Ödeneğinden Yararlananlara İlişkin Veriler

İşsizlik Sigortası fonuna başvurarak ödenek almaya hak kazanan çalışanların sayısı 2013 yılı ve 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi için meslekler ve toplam yararlanıcı sayıları bakımından incelenmiştir. Meslek dağılımı tıpkı açık iş ve istihdam verilerinde olduğu gibi her iki referans döneminde büyük benzerlik göstermiştir. Ancak İşsizlik Ödeneği yararlanıcı sayısı ilk 8 ayda neredeyse 2013 rakamlarını yakalayarak Samsun ili işgücü piyasası için olumsuz sinyaller vermiştir. İşsizlik ödeneğinden faydalanabilme koşullarında son 3 yıl içerisinde asgari 600 gün prim ödenmesi ve işini kendi kusuru dışında bir nedenle kaybetmesi şartları aranmasından hareketle uzun süredir çalışan bir kesimin işini kaybettiği sonucu çıkarılabilir. Aynı trend 2014 yılında alınan açık iş sayılarında ve açık iş oranlarında büyüme görülmemesi ile de desteklenmektedir.

Tablo 5. İşsizlik Ödeneğinden Yararlananlar, 2013-2014

2013 (Yıl Geneli)				2014 (Ocak-Ağustos)			
Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam	Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	536	140	676	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	442	116	558
SATIŞ DANIŞMANI	169	123	292	SATIŞ DANIŞMANI	164	139	303
BEDEN İŞÇİSİ(TEMİZLİK)	87	94	181	BEDEN İŞÇİSİ(TEMİZLİK)	126	96	222
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	173	0	173	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	124	0	124
BÜRO MEMURU(GENEL)	78	68	146	BÜRO MEMURU(GENEL)	53	68	121
BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	124	1	125	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	52	64	116
ÖN MUHASEBECİ	29	82	111	ÖN MUHASEBECİ	39	69	108
MUHASEBECİ	47	51	98	BEDEN İŞÇİSİ(İNŞAAT)	93	2	95
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	38	58	96	KASİYER	31	51	82
SEKRETER	3	91	94	AŞÇI	25	53	78
DİĞER MESLEKLER	2.171	771	2.942	DİĞER MESLEKLER	1.849	771	2.620
TOPLAM	**3.455**	**1.479**	**4.934**	**TOPLAM**	**2.998**	**1.429**	**4.427**

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM:
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumunun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala ülkemiz için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapmamız büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık işler istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biri de İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2014 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Analizi Talep Araştırması kapsamında 12 Mayıs – 27 Haziran 2014 tarihleri arasında Türkiye genelinde 110.509 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il ve Türkiye tahmini verilmiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 1" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları, Cinsiyet)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük Nedeni)
- 30 Haziran 2015 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

Samsun ili işgücü piyasası araştırmasının alan çalışması Türkiye İstatistik Kurumu ile birlikte tespit edilen Samsun'daki özel sektörde faal olan 10+ istihdamlı işyerlerinde gerçekleştirilmiştir. Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılan araştırmada Samsun'da tam sayım yöntemi ile çalışılmıştır. Yani Samsun ilindeki 10+ istihdamlı özel sektör işyerlerinin tamamı ziyaret edilmiştir. Toplamda 2.057 işyeri bizzat ziyaret edilmiş, bu işyerlerinin 1.821 tanesine ise işyeri bilgi formu uygulanmıştır.

[1] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

2014 yılı İŞKUR İşgücü Piyasası Analiz Çalışması (İPA) Örnek Planı

Coğrafi Kapsam:

Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dahil edilmiştir.

Sektörel Kapsam:

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri

Kapsanan kitle:

Sektörel kapsam dahilinde tüm yerel birimler anket kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme çerçevesi:

2014 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dahilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır.

Örnekleme birimi:

Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem birimi:

Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin boyutu:

2014 yılı İŞKUR İPA çalışması, 17 sektörde yerel birim bazında Türkiye tahmini vermek üzere planlanmıştır. Ayrıca C sektöründe 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 bölümlerinde tahmin verilecek boyutta tabakalama değişkenleri aşağıda verilmiştir.

Kısımlar
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
P
Q
R
S

Örnekleme yöntemi:

2014 yılı İŞKUR İPA çalışmasında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi:

2014 yılı İŞKUR İPA çalışmasında amaç, kapsam dahilindeki sektörler bazında Türkiye tahmini vermektir. Çalışma 6 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa, Kocaeli) örnekleme, diğer illerde tamsayım uygulanmak üzere planlanmıştır. Bursa ili için ayrıca 2-9 ve 10+ çalışan sayısı tabakalaması istenmiştir. Örnek hacmi, istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak, 6 ilde 40.353 olarak hesaplanmıştır. Diğer illerde ise birim sayısı 87.151 olarak belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$n_h = ñ [K^2 + (1- K^2) M_h^2]^{½}$

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$M_h = N_h / (N / h) = h.W_h$

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

n_{min} = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektedir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar:

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$v(\hat{Y}_h) = N_h{}^2 v(\bar{y}_h) = N_h{}^2 \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / n_h(n_h - 1)\right]$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h)$ olarak elde edilir.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyeri ve Çalışan Verileri

Samsun ilinde bulunan ve araştırma kapsamına dahil olan işyerleri çalışan sayılarına göre sınıflandırıldığında bu işyerlerinin %33,5'inin 1-9 arası, %56,6'sının 10-49 arası, %8,7'sinin 50-249 arası, %1,2'sinin ise 250 ve üzeri sayıda çalışanı olduğu görülmektedir. Hem Samsun hem de Türkiye'de bulunan işyerlerinin yaklaşık %90'ı küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Bu durum işletmelere esneklik kazandırmasına rağmen kurumsallaşamamayı beraberinde getirmekte ve rekabet olanaklarının kısıtlı olmasına sebep olmaktadır.

Grafik 4. İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı, Samsun-Türkiye

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Grafik 5. İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde bulunan işyerlerinin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde; en fazla işyeri bulunan sektörlerin %28,0 ile *Toptan ve perakende ticaret*, %23,9 ile *İnşaat* ve %17,5 ile *İmalat* olduğu görülmektedir.

Samsun ilinde en az işyeri bulunan sektörlerin ise %0,1 ile *Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor,* %0,2 ile *Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri* ve %0,3 ile *Madencilik ve taş ocakçılığı* olduğu görülmektedir.

Tablo 6. İşyerlerinin Sektörlere ve Çalışan Sayılarına Göre Dağılımı

Sektörler / Çalışan Sayısı	1-9		10-49		50-249		250+		Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	2	33,3%	4	66,7%	0	0,0%	0	0,0%	6
İmalat	69	19,3%	224	62,3%	59	16,3%	7	2,1%	359
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0	0,0%	5	62,5%	2	25,0%	1	12,5%	8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3	50,0%	3	50,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
İnşaat	242	49,3%	221	45,0%	26	5,4%	1	0,3%	491
Toptan ve perakende ticaret	193	33,6%	346	60,1%	35	6,1%	1	0,2%	576
Ulaştırma ve depolama	41	34,3%	70	58,3%	8	6,5%	1	0,9%	120
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	31	24,6%	84	67,5%	10	7,9%	0	0,0%	125
Bilgi ve iletişim	2	16,9%	8	59,2%	0	0,0%	3	23,8%	13
Finans ve sigorta faaliyetleri	5	33,3%	10	66,7%	0	0,0%	0	0,0%	15
Gayrimenkul faaliyetleri	2	28,6%	5	71,4%	0	0,0%	0	0,0%	7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	40	45,0%	46	52,5%	2	2,5%	0	0,0%	88
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9	16,7%	26	50,0%	15	28,6%	3	4,8%	53
Eğitim	22	25,3%	56	63,9%	7	8,4%	2	2,4%	88
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	9	14,3%	37	59,0%	12	19,7%	4	7,0%	63
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2	66,7%	0	0,0%	1	33,3%	0	0,0%	3
Diğer hizmet faaliyetleri	17	47,2%	19	50,0%	1	2,8%	0	0,0%	37
Tüm Sektörler	**690**	**33,5%**	**1.164**	**56,6%**	**179**	**8,7%**	**24**	**1,2%**	**2.057**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde faaliyet gösteren işyerlerinin ortalama çalışan sayıları hesaplandığında her bir işyerinde ortalama 27,4 kişinin çalıştığı bilgisine ulaşılmaktadır. Sektör başına ortalama çalışan sayıları karşılaştırıldığında *Bilgi ve iletişim* sektöründe işyeri başına 147,5 çalışan düşerken; *Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı* sektöründe işyeri başına 83,8 çalışan düşmekte ve bu sektörleri 65,5 ortalama çalışan sayısı ile *İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri* sektörü izlemektedir. Buradan hareketle yoğun istihdam sağlayan sektörlerin desteklenmesi işsizliğin azaltılması için fırsat olarak görülebilir.

Grafik 6. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 7. Çalışanların Cinsiyet Kırılımlı Sektörel Dağılımı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	89	4	93
İmalat	11.776	3.636	15.412
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	539	131	670
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	48	13	60
İnşaat	8.655	594	9.249
Toptan ve perakende ticaret	8.311	2.880	11.190
Ulaştırma ve depolama	2.543	283	2.827
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.070	727	2.797
Bilgi ve iletişim	1.093	824	1.917
Finans ve sigorta faaliyetleri	126	95	221
Gayrimenkul faaliyetleri	66	6	72
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.005	263	1.268
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2.581	637	3.218
Eğitim	1.337	1.217	2.554
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.697	2.430	4.128
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	81	6	87
Diğer hizmet faaliyetleri	414	179	593
Tüm Sektörler	**42.431**	**13.925**	**56.356**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 7'de toplam çalışan sayılarına bakıldığında araştırma kapsamına dahil olan işyerlerinde çalışan kişilerin %24,7'sinin kadın olduğu görülmektedir. Yani çalışan her 4 kişiden yalnızca 1'i kadındır. Türkiye genelinde bu oran %26 olup Samsun ili ve Türkiye geneli benzerlik göstermektedir. Gerek Türkiye geneli oranı gerekse Samsun iline ait kadın istihdam oranı Avrupa Birliği ve ABD'nin çok altında seyretmektedir. Kadın istihdamını destekleyici çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Grafik 7. Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Çalışanların meslek gruplarına ve cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde *Yöneticiler* meslek grubunda erkek çalışan oranının %84,7 iken kadın çalışan oranının ise sadece %15,3 olduğu görülmektedir. Bu meslek grubunda fiziki yeterlilik aranılan bir koşul olmamasına rağmen kadın istihdam oranının bu denli düşük olması kadınlara negatif ayrımcılığın yapıldığının bir göstergesidir. Bu ayrım *Profesyonel Meslek Mensupları* ve *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar* meslek gruplarında gözlenmemektedir.

Tablo 8. En Çok Çalışılan Meslekler

GENEL	ERKEK	KADIN
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
SATIŞ DANIŞMANI	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	SATIŞ DANIŞMANI
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	MAKİNECİ (DİKİŞ)
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	BÜRO MEMURU (GENEL)
BÜRO MEMURU (GENEL)	SATIŞ DANIŞMANI	SEKRETER
BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	MUHASEBECİ
ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	GARSON (SERVİS ELEMANI)	ÖN MUHASEBECİ
GARSON (SERVİS ELEMANI)	BÜRO MEMURU (GENEL)	AŞÇI
MUHASEBECİ	PAZARLAMACI	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde kadınların en çok çalıştığı meslekler sırasıyla Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Makineci (Dikiş), Büro Memuru (Genel), Sekreter, Muhasebeci, Ön Muhasebeci, Aşçı ve Beden İşçisi (Genel) iken erkeklerin en çok çalıştığı meslekler sırasıyla Şoför (Yük Taşıma), Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi (İnşaat), Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Şoför (Yolcu Taşıma), Garson, Büro Memuru (Genel) ve Pazarlamacı meslekleridir.

2014 İPTA çalışmasında incelenen bir başka parametre ise işyerlerinin kuruluş yıllarına ve sektörlere göre dağılımıdır. Kalıcı ve tecrübeli işletmelerin sayılarının artması işgücü piyasasının da rekabetçiliğini ve gücünü gösterdiği için elde edilen veriler il bazında oldukça önemli hale gelmektedir.

Tablo 9. İşyerlerinin Sektörlere ve Yaşlarına Göre Dağılımı

Sektörler	İşyeri Yaşı						
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	1	4	1	0	0	0	6
İmalat	61	83	55	58	39	63	359
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4	1	1	2	0	0	8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3	3	0	0	0	0	6
İnşaat	179	121	54	71	34	32	491
Toptan ve perakende ticaret	76	141	95	106	49	109	576
Ulaştırma ve depolama	27	26	26	24	10	8	120
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	36	31	21	20	8	10	125
Bilgi ve iletişim	5	4	1	0	0	2	12
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	7	2	1	0	4	15
Gayrimenkul faaliyetleri	2	2	1	1	0	1	7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	29	21	12	12	7	8	88
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	11	23	9	5	4	1	53
Eğitim	31	27	13	6	4	7	88
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	14	33	8	7	1	1	64
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	1	0	0	0	2	3
Diğer hizmet faaliyetleri	0	10	5	9	4	8	36
SAMSUN	**478**	**537**	**304**	**322**	**160**	**256**	**2.057**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Sektörlerin geneline işyeri yaşları açısından bakıldığında araştırma kapsamındaki işyerlerinin %49,3'ü 10 yaş altı işyerleridir.

Sağlık ve eğitim alanlarındaki hizmetlerin son 10 yılda çoğunlukla kamu yerine özel sektör tarafından verilmeye başlaması nedeniyle *İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri* sektörü ile *Eğitim* sektöründe firma sayısının son yıllarda hızla arttığı yukarıdaki tablodan anlaşılmaktadır.

İnşaat sektöründe faaliyet gösteren işyerleri ağırlık olarak 0-4 yaş arası grupta bulunmakla birlikte %61,1'i 10 yaş altı gruptadır. Türkiye genelinde olduğu gibi Samsun ilinde de son yıllarda İnşaat faaliyetlerinin hızla artması genç inşaat firmalarının sayısını da arttırmıştır.

Benzer bir durum *Bilgi ve İletişim ve Konaklama* ve *Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri* sektörlerinde de görülmektedir.

Grafik 8. İşyeri Özellikleri Oranları, Samsun

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin içinde servis imkanı olan işyeri oranı %38,6'dır. Bu durum çalışanların masraflarını azalttığı için olumlu görülmektedir.

Devletten teşvik alan işyeri oranı %38,8 olup %26 olan Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir.

Samsun ilinde bulunan ve araştırma kapsamına dahil olan işyerlerinin %47,8'i İŞKUR hizmetlerinden yararlanmaktadır. Bu oran Türkiye genelinde %36'dır. Yani Samsun ilindeki işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı Türkiye geneline göre daha yüksektir. İŞKUR'dan eleman talebi olan işyeri oranı ise %43,1'dir.

Türkiye genelinde ihracat yapan işyeri oranı %18 omasına rağmen Samsun'da faaliyet gösteren ve ihracat yapan işyeri oranı %11,1 ile bu değerin oldukça altındadır.

Kısmi zamanlı çalışanı olan işyeri oranı %7,9 olup %9 olan Türkiye ortalamasından geride ve Avrupa ortalamasının oldukça altındadır.

Grafik 9. Büyüklüklerine Göre İşyerlerinin İŞKUR'dan Faydalanma Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Grafik 9'da da görüldüğü gibi işyerlerinin çalışan sayısı arttıkça İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları da artmaktadır. Buradan İŞKUR hizmetlerinin daha çok büyük işletmelere uygun olduğu sonucu çıkarılabilir. Ülkemizde faaliyet gösteren işyerlerinin büyük çoğunluğu KOBİ statüsünde olduğu için küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun yeni programların hazırlanması gerektiği düşünülebilir.

Sektörlere göre İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları incelendiğinde %78,5 faydalanma oranı ile "*İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri*" sektörü ilk sırada yer almaktadır. Bu sektörü sırasıyla "*Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence Ve Spor*", "*Bilgi ve İletişim*", "*Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri*" ve "*İmalat*" sektörleri yüksek faydalanma oranları ile takip etmektedir.

Tablo 10. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayıları ve Oranları

Satır Etiketleri	İŞKUR'dan Faydalanan	Toplam	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	0	6	0,0%
İmalat	226	359	62,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3	8	37,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faal...	3	5	50,0%
İnşaat	128	491	26,0%
Toptan ve perakende ticaret	301	576	52,3%
Ulaştırma ve depolama	39	120	32,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	80	125	64,0%
Bilgi ve iletişim	9	13	66,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	4	15	26,7%
Gayrimenkul faaliyetleri	1	7	14,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	36	88	41,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	30	53	57,1%
Eğitim	50	88	56,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	49	63	78,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2	3	66,7%
Diğer hizmet faaliyetleri	23	37	61,1%
Toplam	**983**	**2.057**	**47,8%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde faaliyet gösteren ve araştırma kapsamındaki işyerlerinin 22 tanesi yabancı ortaklıdır. Bu sayı kapsamı oluşturan 2057 işyerine oranlandığında yabancı ortaklığı olan işyeri oranının sadece %1,1 olduğu görülmektedir. Bu oranın düşük olması şehrin uluslararası yatırımları çekemediğinin göstergesidir. Tüm işyerleri bazında hesaplandığında %1,1 olan bu oran 50-249 arası çalışanı olan işyerlerinde %3, 250 ve üzeri çalışanı olan işyerleri için %13,4'tür. Yabancı ortaklığı bulunan bu işyerlerinde toplam 2.682 kişi istihdam edilmektedir.

Grafik 10. Sektörlere Göre Yabancı Ortaklığı Bulunan İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 11. Yabancı Ortaklık – Çalışan İlişkisi

Yabancı Ortaklık Durumu	İşveren Sayısı	Çalışan Sayısı	Ortalama Çalışan Sayısı
Yabancı Ortaklık Var	22	2.682	122,7
Yabancı Ortaklık Yok	2.035	53.674	26,4
Toplam	2.057	56.356	27,4

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Yabancı ortaklığı bulunmayan işyerlerinde ise 53.674 kişi istihdam edilmekte olup bu işyerlerinin ortalama çalışan sayısı 26,4'tür.

Grafik 11. Büyüklüklerine Göre İhracat Yapan İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Grafik 10'da görüldüğü gibi Samsun'da büyüklüklerine göre ihracat yapan işyerleri incelendiğinde 50-249 arası çalışanı olan işyerleri %26,9 ile en fazla ihracat gerçekleştiren grubu oluşturmaktadır. Bunu %22,1 ile 250 ve üzeri çalışanı olan işyerleri ve %11,7 ile 10-49 arası çalışanı olan işyerleri izlemektedir.

Tablo 12. İhracat Yapan İşyeri Sayıları ve Oranlarının Sektörel Dağılımı

Sektörler	İşyeri Sayısı	İhracat Yapan İşyeri Sayısı	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	1	16,7%
İmalat	359	129	35,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8	2	25,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faal...	5	0	0,0%
İnşaat	491	24	4,9%
Toptan ve perakende ticaret	576	54	9,4%
Ulaştırma ve depolama	120	6	5,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	125	4	3,2%
Bilgi ve iletişim	13	0	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	15	0	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	7	0	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	88	2	2,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53	4	7,5%
Eğitim	88	0	0,0%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	63	1	1,6%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3	1	33,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	37	1	2,7%
Toplam	**2.057**	**229**	**11,1%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Sektörlere göre ihracat yapan işyeri oranları incelendiğinde İmalat sektörünün %35,9 ihracat yapma oranı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İl geneline bakıldığında ise ihracat yapan işyerlerinin toplam içindeki oranı %11,1'dir. Yabancı ortaklılık oranındaki ortalama altındaki durum ihracat yapan işyeri oranlarında da mevcuttur. Samsun ilinde faaliyet gösteren her 10 işyerinden sadece biri yurt dışına mal veya hizmet satmaktadır. Buradan anlaşılan işverenlerin dışa açılabilecek bir vizyona sahip olmadıkları gerçeğidir. Dış dünyayı takip eden, stratejik planlamasını ve hedeflerini bu yönde revize eden firma sayısı beklenenin çok altındadır.

Grafik 12. Büyüklüklerine Göre Teşvik Alan İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde faaliyet gösteren ve araştırma kapsamına dahil olan işyerlerinin %38,8'i devletten herhangi bir teşvik almaktadır. İşyerleri büyüklüklerine göre sınıflandırıldığında %80,3 ile teşvik alan işyeri oranının en fazla olduğu grubun 250 ve üzeri çalışanı olan işyerleri olduğu görülmektedir. Bu grubu %65,7 oranı ile 50-249 arası çalışanı olan işyerleri izlemektedir. Grafik 11'den görüleceği üzere işyerlerinin çalışan sayısı arttıkça teşviklerden faydalanma oranı da artmaktadır. Büyük işyerlerinin yüksek oranda teşvikten faydalanmasının nedenleri arasında teşvik sisteminin büyük işletmelere daha uygun olması, büyük işletmelerde yararlanılabilecek teşvikleri takip eden birimlerin kurulmuş olması bulunmaktadır. Küçük işletmelerin daha az teşvik alma oranına sahip olmasında ise yatırım değerlerinin küçük ve kısa vadeli olması, bazı teşviklerde ön koşul olan vergi ve prim borcu bulunmaması şartına uygun olmama durumları etkilidir.

Grafik 13. Büyüklüklerine Göre Part Time Çalışanı Olan İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin %7,9'unda part time (kısmi zamanlı) çalışma sistemi uygulanmaktadır. İşyerleri büyüklüklerine göre sınıflandırıldığında 250 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin %41,7'sinde part time çalışan bulunduğu tespit edilmiştir. Bu oran işyeri küçüldükçe azalmaktadır. Büyük işletmelerin iş yoğunluklarındaki dalgalanmalara ve gerekli uzman personel ihtiyacına cevap verebilmek için part time çalışma sistemini uygulayarak esneklik kazandıkları gözlenmektedir.

Tablo 13. Sektörel Bazda Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Sayıları ve Oranları

Sektörler	İşyeri Sayısı	Part Time Çalışanı Olan İşyeri Sayısı	Part Time Çalışanı Olan İşyeri Oranı	Sektörün Part Time Çalışanı Olanlar İçindeki Payı
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	0	0,0%	0,0%
İmalat	359	15	4,2%	9,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi…	8	0	0,0%	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileş…	5	0	0,0%	0,0%
İnşaat	491	19	3,9%	11,7%
Toptan ve perakende ticaret	576	30	5,2%	18,4%
Ulaştırma ve depolama	120	18	15,0%	11,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	125	19	15,2%	11,7%
Bilgi ve iletişim	13	1	7,7%	0,6%
Finans ve sigorta faaliyetleri	15	1	6,7%	0,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	7	0	0,0%	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	88	4	4,5%	2,5%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53	16	30,2%	9,8%
Eğitim	88	19	21,6%	11,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	63	18	28,6%	11,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3	0	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	37	3	8,1%	1,8%
Genel Toplam	**2.057**	**163**	**7,9%**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Kısmi zamanları çalışanı olan işyerleri sektörlerine göre incelendiğinde *"İdari ve destek hizmet faaliyetleri"* sektöründe bulunan işyerlerinin %30,2'sinin part time çalışanı olduğu görülmektedir. Bu sektörü %28,6 ile *"İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri"* sektörü ve %21,6 ile *"Eğitim"* sektörü izlemektedir.

"*Madencilik ve Taş Ocakçılığı", "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı", "Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri", "Gayrimenkul Faaliyetleri,"* ve "*Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor"* sektörlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 14. Büyüklüklerine Göre Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Mevsimlik çalışma yapan işyerleri büyüklüklerine göre incelendiğinde 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin %11,3'ünün mevsimlik çalışma yaptığı görülmektedir. Bu grubu %5,8 ile 10-49 arası çalışanı olan işyerleri ve %5,7 ile 1-9 arası çalışanı olan işyerleri izlemektedir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin geneline bakıldığında bu işyerlerinin %6,3'ünün mevsimlik çalışma yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 14. Sektörlere Göre Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Sayıları ve Oranları

Sektörler	Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Sayısı	Sektördeki İşyeri Sayısı	Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyeri Oranı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0	6	0,0%
İmalat	26	359	7,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağ...	0	8	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme...	0	5	0,0%
İnşaat	39	491	7,9%
Toptan ve perakende ticaret	30	576	5,2%
Ulaştırma ve depolama	10	120	8,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	11	125	8,8%
Bilgi ve iletişim	0	13	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	15	6,7%
Gayrimenkul faaliyetleri	1	7	14,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2	88	2,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	7	53	13,2%
Eğitim	2	88	2,3%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	0	63	0,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	3	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	1	37	2,7%
Genel Toplam	**130**	**2057**	**6,3%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

AÇIK İŞLER

Açık İş Verme ve Açık İş Oranları

EUROSTAT tanımına göre açık iş; işveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımlar attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Bu çalışma kapsamında görüşme yapılan işyerlerinden toplam 1239 adet açık iş alınmıştır.

Tablo 15. Sektörlere Göre Açık İş Veren İşyeri Sayıları ve Oranları

Sektörler	Açık İş Veren İşyeri Sayısı	İşyeri Sayısı	Açık İş Verme Oranı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0	6	0,0%
İmalat	85	359	23,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2	8	25,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyet…	0	5	0,0%
İnşaat	49	491	9,9%
Toptan ve perakende ticaret	126	576	21,9%
Ulaştırma ve depolama	17	120	13,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	42	125	33,3%
Bilgi ve iletişim	2	13	16,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	15	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	1	7	14,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	13	88	15,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8	53	14,3%
Eğitim	7	88	8,4%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	11	63	17,9%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	3	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	8	37	22,2%
Genel Toplam	**371**	**2.057**	**18,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki işyerlerinin 371'inden açık iş alınmıştır. Bu sayı kapsama dahil olan 2057 işyerine oranlandığında Samsun ilindeki işyerlerinin %18'inde açık iş bulunduğu görülmektedir. En fazla açık iş verme oranı %33,3 ile *"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektöründedir. Yani *"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektöründe her 3 işyerinden birinde açık iş mevcuttur.

Açık iş oranı; açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer

almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin işsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 16. Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İş Dağılımı

Sektörler	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Sektörde Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı (2014)	Açık İş Oranı (2013)
Madencilik ve taş ocakçılığı	0	0,0%	93	0,0%	4,4%
İmalat	434	35,0%	15.412	2,7%	4,8%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağ...	5	0,4%	670	0,7%	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme...	0	0,0%	60	0,0%	0,0%
İnşaat	163	13,2%	9.249	1,7%	4,0%
Toptan ve perakende ticaret	333	26,9%	11.190	2,9%	3,7%
Ulaştırma ve depolama	27	2,2%	2.827	0,9%	1,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	120	9,6%	2.797	4,1%	4,7%
Bilgi ve iletişim	51	4,1%	1.917	2,6%	3,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	0,0%	221	0,0%	0,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	2	0,2%	72	2,7%	4,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	24	2,0%	1.268	1,9%	2,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18	1,4%	3.218	0,5%	0,1%
Eğitim	15	1,2%	2.554	0,6%	1,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	30	2,5%	4.128	0,7%	1,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	0,0%	87	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	17	1,4%	593	2,9%	2,4%
Genel Toplam	**1.239**	**100,0%**	**56.356**	**2,2%**	**3,4%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

İşgücü talebine ilişkin önemli bir gösterge olan açık iş oranları incelendiğinde Samsun ilinde genel olarak imalat ve hizmetlere ilişkin sektörlerde büyüme beklenmektedir. Sektörler bazında ve tüm işyerleri bazında açık iş oranları 2013 yılı araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında il geneli oranında ve sektörlerin büyük kısmında açık iş oranının azaldığı görülmektedir. Bu durum Samsun ilinde ekonomik büyümenin yavaşladığını gösterir.

Alınan açık işlerin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde (Grafik 15) sayısal anlamda en çok açık işin *İmalat* (%35,0), *Toptan ve Perakende Ticaret* (%26,9), *İnşaat* (%13,2), *Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri* (%9,6) sektörlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Yani alınan açık işlerin %84,7'si bu sektörler tarafından talep edilen işgücünden kaynaklanmaktadır.

Grafik 15. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 17. İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları

İşyeri Büyüklüğü	Birim	Açık İş Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı	Açık İş Veren İşyeri Sayısı	Toplam İşyeri Sayısı	Açık İş Verme Oranı
1-9	TÜRKİYE	18271	280850	6,5%	6815	58841	11,6%
	SAMSUN	158	3622	4,4%	79	690	11,4%
10-49	TÜRKİYE	97385	2499984	3,9%	26239	117916	22,3%
	SAMSUN	687	24697	2,8%	242	1164	20,8%
50-249	TÜRKİYE	54871	2136375	2,6%	6377	20646	30,9%
	SAMSUN	262	17811	1,5%	46	179	25,9%
250+	TÜRKİYE	28055	2132482	1,3%	1510	3507	43,1%
	SAMSUN	132	10226	1,3%	4	24	18,5%
Genel Toplam	TÜRKİYE	198582	7049691	2,7%	40940	200911	20,4%
	SAMSUN	1239	56356	2,2%	371	2057	18,0%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Büyüklüklerine göre açık iş oranları ve açık iş verme oranları Samsun ve Türkiye ölçeğinde incelendiğinde 1-9 arası çalışanı olan işyerlerinin açık iş oranlarının daha büyük işletmelere göre yüksek olduğu ancak açık iş verme oranlarının aksine daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 18. İşyeri Yaşına Göre Açık İş Verme Oranı ve Açık İş Oranı

İşyerinin Yaşı	Açık İş Veren İşyeri Sayısı	İşyeri Sayısı	Açık İş Verme Oranı	Açık İş Oranı
0-4	86	478	18,1%	2,9%
5-9	87	537	16,2%	2,0%
10-14	61	304	20,0%	2,5%
15-19	60	322	18,6%	1,7%
20-24	32	160	19,8%	2,0%
25+	45	256	17,8%	1,4%
Genel Toplam	**371**	**2.057**	**18,0%**	**2,2%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 18'de görüldüğü gibi açık iş verme oranı işyeri yaşına bağlı olarak anlamlı bir değişiklik göstermemektedir. Açık iş oranına bakıldığında ise işyeri yaşı düştükçe açık iş oranının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 19. Sektörlere ve İşyeri Yaşına Göre Açık İş Verme Oranı

Sektörler	İşyeri Yaşı						Toplam
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+	
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İmalat	22,8%	32,1%	32,7%	16,7%	16,2%	16,9%	23,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üret...	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve ...	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İnşaat	10,3%	6,5%	12,2%	13,0%	11,5%	8,3%	9,9%
Toptan ve perakende ticaret	19,7%	18,2%	22,5%	23,2%	32,6%	21,6%	21,9%
Ulaştırma ve depolama	20,9%	21,7%	4,3%	13,6%	0,0%	14,3%	13,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	39,4%	17,9%	47,4%	27,8%	28,6%	44,4%	33,3%
Bilgi ve iletişim	39,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	16,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	15,4%	10,5%	9,1%	27,3%	16,7%	14,3%	15,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	11,1%	11,1%	28,6%	25,0%	0,0%	0,0%	14,3%
Eğitim	20,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	8,4%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	16,7%	27,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	17,9%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	20,0%	0,0%	33,3%	50,0%	12,5%	22,2%
Genel Toplam	**18,1%**	**16,2%**	**20,0%**	**18,6%**	**19,8%**	**17,8%**	**18,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Açık iş verme oranı sektörler bazında incelendiğinde en yüksek açık iş verme oranının %33,3 ile *Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri* sektöründe olduğu görülmektedir.

Tablo 20. Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımları ve Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	375	30,3%	11453	3,2%
Hizmet ve Satış Elemanları	240	19,3%	8173	2,8%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	208	16,8%	8840	2,3%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	117	9,5%	5526	2,1%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	114	9,2%	8770	1,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	93	7,5%	6907	1,3%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	88	7,1%	4984	1,7%
Yöneticiler	4	0,4%	1497	0,3%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0	0,0%	207	0,0%
Genel Toplam	**1239**	**100,0%**	**56356**	**2,2%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde meslek gruplarına göre açık iş dağılımları ve açık iş oranları incelenecek olursa *Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar* %3,2 açık iş oranı ile ilk sırada gelirken bunu %2,8'lik oran ile *Hizmet ve Satış Elemanları* ve %2,3 açık iş oranı ile *Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar* meslek grupları takip etmektedir. *Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları* meslek grubunda hiç açık iş alınamazken *Yöneticiler* meslek grubunda ancak % 0,3'lük açık iş oranına ulaşılabilmiştir.

Tablo 21. Mesleklere Göre Açık İşlerin Dağılımı (İlk 20 Meslek)

Meslekler	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı
Satış Danışmanı	76	6,1%
Konfeksiyon İşçisi	72	5,8%
Makineci (Dikiş)	70	5,7%
Garson (Servis Elemanı)	65	5,2%
Çağrı Merkezi Görevlisi	53	4,3%
Beden İşçisi (Genel)	43	3,4%
Pazarlamacı	35	2,8%
Gaz Altı Kaynakçısı	30	2,4%
Ön Muhasebeci	26	2,1%
Kalıpçı-Pres	23	1,9%
Komi (Garson Yardımcısı)	22	1,8%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	19	1,6%
Kasiyer	18	1,5%
Mobilya İmalat Ustası / Mobilyacı (Ahşap)	18	1,5%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	18	1,5%
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	16	1,3%
Büro Memuru (Genel)	14	1,2%
Mobilya Montaj İşçisi	14	1,1%
Dipsiz Körüklü Torba Makinesi Operatörü	14	1,1%
Hemşire	14	1,1%
Diğer Meslekler	578	46,6%
Toplam	**1.239**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Açık işlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde ilk üç sırada %6,1 ile Satış Danışmanı, %5,8 ile Konfeksiyon İşçisi ve %5,7 ile Makineci (Dikiş) meslekleri yer almaktadır. Konfeksiyon İşçisi, Makineci (Dikiş) ve Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu) mesleklerinin ilk yirmi meslek sıralamasında yer almasında tekstil sektöründe çalışma koşullarının ağır olması, ücretlerin düşüklüğü ve kayıt dışı istihdamın yaygın bir şekilde görülmesi etkilidir. Aslında işgücü piyasasında tekstil sektörüne ait bu açık işleri karşılayabilecek sayı ve nitelikte aday bulunmasına rağmen, bu pozisyonların adaylarca tercih edilmemesi ilgili mesleklerdeki açık işlerin karşılanamamasına sebep olmaktadır.

Mobilya İmalat Ustası, Gaz Altı Kaynakçısı, Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik) gibi teknik mesleklerde ise yeterli bilgi ve tecrübeye sahip aday yetiştirilemediği için açık iş oranının arttığı gözlenmektedir. Bu mesleklere eleman yetiştiren eğitim kurumlarının öğrenci alımında uygunluk kriterlerini gözetmemesi, mesleğe uygun kişi yerine genellikle akademik başarısı düşük öğrencilerin bu alanlara yönlendirilmesi ve mezun olan adayların büyük çoğunluğunun eğitim aldığı mesleki alanda çalışmak istememesine yol açmaktadır.

Çağrı Merkezi Görevlisi mesleğinin geçmiş yıllarda olduğu gibi en fazla açık iş alınan ilk yirmi meslek arasında yer almasının nedenleri Çağrı Merkezi Hizmetleri sektöründe görülen büyüme ve ilgili sektörde işgücü devir oranlarının yüksek olmasıdır.

En çok açık iş alınan mesleklerin büyük kısmının hizmetler ana sektörüne ait olduğu görülmektedir. Tablo 15'te de görüleceği üzere en çok açık iş verme oranının %33,3 ile "*Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri"* sektörüne ait olması Garson (Servis Elemanı), Komi (Garson Yardımcısı) gibi mesleklerin en çok talep edilen meslekler arasına girmesine sebep olmuştur.

Grafik 16. Eğitim Durumuna Göre Açık İşlerin Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Açık işlerin eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde en yüksek dilimi %33,8'lik pay ile *"Farketmez"* seçeneğinin oluşturduğu görülmektedir. *"Farketmez"* seçeneğinin yüksek pay almasında en çok açık iş alınan meslekler arasında bulunan beden işçiliği ve tekstil ile ilgili mesleklerin yer almasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bahsi geçen mesleklerde işverenler tarafından eğitim düzeyinden çok işin yapılmasına yetecek düzeyde fiziki yeterlilik, mesleki bilgi ve tecrübe istenmektedir. Benzer bir durum %21,5'lik paya sahip olan *"Lise Altı"* eğitim seviyesi için de geçerlidir.

Özellikle imalat sektöründe tercih edilen teknik eleman ve ara eleman ihtiyacı için gerekli olan eğitim seviyeleri *"Meslek Lisesi", Meslek Yüksekokulu"* ve *"Çıraklık Eğitimi"* taleplerinin toplam oranı ise %17,4'tür.

İşverenler tarafından en çok talep edilen meslekler arasında olan Garson (Servis Elemanı), Komi (Garson Yardımcısı), Satış Danışmanı, Pazarlamacı, Sekreter, Büro Memuru, Kasiyer gibi meslekler için genellikle *"Genel Lise"* eğitim seviyesi tercih edildiğinden bu eğitim seviyesinin payı %21,6 olmuştur.

İşverenlerin İŞKUR'dan genellikle mavi yakalı işçi pozisyonlarına ilişkin taleplerde bulunmaları açık işler içerisinde beyaz yaka pozisyonlarının daha az yer almasına sebep olmaktadır. İşverenlerin talep ettiği eğitim seviyeleri içerisinde *"Lisans"* mezunları ancak %5,5'lik pay alabilmiştir. Bu durum İŞKUR'da kayıtlı açık iş ilanları içerisinde lisans mezunu talep edilen ilanların az olmasına ve İŞKUR'a kayıtlı olan iş arayanlar içerisinde lisans mezunlarının oranının düşük olmasına sebep olmaktadır. Çünkü lisans mezunu kişilerin büyük çoğunluğu İŞKUR'da kendilerine uygun iş ilanlarının bulunmadığını düşünerek kuruma başvuru yapmamaktadır.

Grafik 17. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, çalışma kapsamında alınan 1.239 kişilik açık işin %52,1'inde erkek çalışan talep edilmesine karşın yalnızca %11'inde kadın çalışan talep edilmiştir. Açık işlerin %36,9'unda ise cinsiyet ayrımı gözetilmemiştir.

Eğitim seviyesi ve cinsiyete bağlı dağılıma bakıldığında ise tüm eğitim seviyelerinde erkeklere uygun açık işlerin kadınlara uygun olan açık işlere nazaran çok daha yüksek sayıda olduğu görülmektedir. *"Farketmez"* ve *"Lise Altı"* eğitim sevilerinde erkek çalışan talebinin daha yüksek olması, bu açık işlerin genellikle fiziksel yeterliliklere bağlı nitelik gerektirmeyen işlerle ilgili olması ile açıklanabilecekken *"Lisans"* eğitim seviyesinde erkek çalışan talep edilen her 3 açık işe karşılık kadın çalışan talep edilen yalnızca 1 açık iş bulunması şaşırtıcıdır.

Tablo 22. Eğitim Durumu ve İhracat Yapma Durumuna Göre Açık İşlerin Dağılımı

Eğitim Durumu	İhracat Yapan İşyerlerinin Açık İş Sayısı	İhracat Yapan İşyerlerinin Açık İş Dağılımı	İl Geneli Açık İş Sayısı	İl Geneli Açık İş Dağılımı
Lise altı	68	21,2%	266	21,5%
Çıraklık Eğitimi	0	0,0%	19	1,6%
Genel lise	28	8,6%	268	21,6%
Meslek lisesi	120	37,3%	168	13,5%
Meslek Yüksekokulu	2	0,7%	29	2,3%
Lisans	14	4,4%	68	5,5%
Farketmez	89	27,8%	419	33,8%
Bilinmeyen	0	0,0%	3	0,3%
Toplam	**322**	**100,0%**	**1.239**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 22'de ihracat yapan işyerlerinin %27,8 oranında *"Farketmez"*, %21,2 oranında *"Lise Altı"*, %37,3 oranında *"Meslek Lisesi"* eğitim seviyesinde çalışan talep ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum ihracat yapan işyerlerinin %35,9'unu oluşturan imalat sektörü işyerlerinin nitelik gerektirmeyen işlerde veya teknik ve ara eleman olarak çalıştırmak üzere talep ettiği işgücünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Grafik 18. Açık İşlerin Becerilere Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma kapsamında alınan açık işlerde talep edilen beceriler incelendiğinde; ilk sırada %62,8'lik oran ile *"İş Ahlakına Sahip Olma"* gelmekte, bunu %62,2'lik oran ile *"Fiziki ve Bedensel Yeterlilik"*, %57,5'lik oran ile *"Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe"*, %40'lık oran ile *"Takım Çalışması"* ve %36,5'lik oran ile *"İletişim ve İfade Yeteneği"* izlemektedir.

Tablo 23. Eğitim Durumlarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler	Çıraklık Eğitimi	Lise Altı	Genel Lise	Meslek Lisesi	Meslek Y.O.	Lisans	Farketmez
Bilgisayar kullanımı	0	3,2%	47,4%	5,3%	60,6%	38,4%	4,8%
Fazla Mesaiye Kalabilme	66,5%	13,9%	14,9%	21,2%	23,2%	23,2%	30,5%
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	77,6%	57,4%	55,9%	81,2%	56,2%	16,2%	68,5%
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	0,0%	13,9%	52,5%	9,5%	42,0%	35,9%	9,6%
İletişim ve İfade Yeteneği	77,9%	23,1%	67,0%	15,4%	37,3%	48,8%	29,4%
İş Ahlakına Sahip Olma	77,6%	37,3%	72,5%	85,8%	52,5%	51,3%	66,0%
Proje Tabanlı Çalışma	0,0%	6,2%	9,3%	15,1%	31,8%	20,9%	6,8%
Satış ve Pazarlama Becerisi	0,0%	8,6%	47,7%	1,3%	26,2%	12,2%	5,8%
Seyahat Edebilme Esnekliği	0,0%	7,4%	8,2%	8,3%	15,0%	15,2%	6,7%
Sorun Çözme ve Bağımsız Karar Verme	0,0%	13,4%	37,8%	16,4%	41,4%	26,1%	13,7%
Takım Çalışması	77,6%	40,5%	66,7%	33,8%	49,3%	37,6%	22,7%
Yabancı Dil	0,0%	1,2%	1,6%	1,3%	3,7%	13,3%	3,2%
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	100,0%	48,2%	62,8%	85,6%	56,4%	76,5%	44,3%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Eğitim durumlarına göre Açık İşlerde talep edilen beceriler incelendiğinde genel beceri ihtiyaçlarıyla uyumlu olacak şekilde *"İş Ahlakına Sahip Olma"* , *"Fiziki ve Bedensel Yeterlilik", "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe", "Takım Çalışması"* ve *"İletişim ve İfade Yeteneği"* ön plana çıkmaktadır. Bu tabloda bazı beceri gereksinimlerinin *"Lisans"* eğitim seviyesi için talep edilmemesi işverenin bu eğitim seviyesi için bahsi geçen becerilerin tüm adayların sahip olması gereken özellikler olarak değerlendirmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Açık işlerde adaylarda aranan becerilerin cinsiyet kırılımı ile grafik haline getirilmesi sonucu ise Kadınlarda *"Satış ve Pazarlama becerisi", "Hesap yapabilme (Analitik Beceri)", "İletişim ve İfade yeteneği", "Fazla Mesaiye Kalabilme "Bilgisayar kullanımı"* ve *"Fiziki-Bedensel yeterlilik"* gereksinimlerinin erkeklere oranla daha fazla talep edildiği görülmektedir.

Grafik 19. Beceriler ve Cinsiyete Göre Açık İş Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 24. İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Becerilere Göre Dağılımı

Beceriler	İhracat Yapan İşyerlerinin Açık İş Sayısı	İhracat Yapan İşyerlerinin Beceri Dağılımı	Toplam Açık İş Sayısı	Beceri Dağılımı
Bilgisayar kullanımı	20	6,3%	208	16,7%
Fazla Mesaiye Kalabilme	59	18,5%	276	22,2%
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	223	69,4%	771	62,2%
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	42	12,9%	270	21,8%
İletişim ve İfade Yeteneği	66	20,6%	452	36,5%
İş Ahlakına Sahip Olma	220	68,5%	778	62,8%
Proje Tabanlı Çalışma	30	9,3%	119	9,6%
Satış ve Pazarlama Becerisi	8	2,3%	196	15,8%
Seyahat Edebilme Esnekliği	15	4,7%	98	7,9%
Sorun Çözme ve Bağımsız Karar Verme	29	9,0%	251	20,3%
Takım Çalışması	90	27,9%	496	40,0%
Yabancı Dil	4	1,3%	33	2,7%
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	223	69,4%	713	57,5%
Toplam	**322**	**100,0%**	**1.239**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

İhracat yapan işyerlerinin beceri talep oranları ile araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin beceri talep oranları arasında önemli bir fark tespit edilmemiştir.

Grafik 20. Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma sonuçlarına göre işverenlerin açık işleri için tercih ettikleri arama kanallarının başında %75,9 ile *İŞKUR* gelmektedir. Bunu %63,7 ile *"Akraba-Eş Dost"*, %22,5 ile *"Gazete-İlan vb."*, %18,2 ile *"İnternet-Sosyal Medya"* ve %3,9 ile *"Özel İstihdam Büroları"* izlemektedir.

2013 yılı araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında İŞKUR'un işverenler tarafından personel temini için tercih edilme oranının ciddi oranda yükselerek birinci sırayı aldığı görülmektedir. Diğer tüm iş arama kanallarının tercih edilme oranlarında 2013 yılına göre düşüş olduğu tespit edilmiştir. Bu durum İŞKUR'un işgücü piyasasına etki oranını giderek arttırdığını göstermektedir.

Özel istihdam bürolarının ise personel temini için %3,9 oranında aracılık yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 25. Sektörlere Göre Eleman Arama Kanallarının Dağılımı

Sektörler	İŞKUR	Gazete-İlan vb.	Akraba-Eş Dost	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
İmalat	79,7%	25,8%	72,1%	12,4%	7,8%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve …	60,0%	0,0%	60,0%	40,0%	0,0%
İnşaat	63,8%	14,7%	61,3%	13,5%	0,0%
Toptan ve perakende ticaret	80,2%	12,6%	54,7%	10,2%	1,5%
Ulaştırma ve depolama	63,0%	22,2%	37,0%	0,0%	0,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	67,5%	25,8%	64,2%	25,0%	2,5%
Bilgi ve iletişim	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	2,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	54,2%	8,3%	79,2%	16,7%	0,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	83,3%	55,6%	44,4%	27,8%	22,2%
Eğitim	46,7%	0,0%	46,7%	33,3%	0,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	80,0%	3,3%	26,7%	60,0%	3,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	58,8%	11,8%	64,7%	0,0%	0,0%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 25'te de görüldüğü gibi personel temini için İŞKUR'a başvuran işyerleri %98'lik oran ile *"Bilgi ve İletişim"*, %83,3'lük oran ile *"İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri"*, %80,2'lik oran ile *"Toptan ve Perakende Ticaret"*, %80'lik oran ile *"İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri"* ve %79,7'lik oran ile *"İmalat"* sektörlerinde yer almaktadır.

Tablo 26. Eğitim Durumuna Göre Eleman Arama Kanallarının Dağılımı

Eğitim Düzeyi	İŞKUR Aracılığıyla	Gazete-İlan vb	Akraba-Eş Dost	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	77,6%	22,4%	33,5%	11,4%	0,0%
Lise altı	75,6%	12,9%	60,9%	16,6%	0,4%
Genel lise	76,6%	33,5%	63,4%	39,3%	4,0%
Meslek lisesi	86,4%	19,1%	76,2%	10,4%	8,9%
Meslek Yüksekokulu	64,5%	16,6%	53,6%	23,0%	3,7%
Lisans	65,8%	14,5%	50,8%	34,3%	3,2%
Farketmez	74,3%	24,8%	64,6%	6,4%	4,5%
Genel Toplam	**75,9%**	**22,5%**	**63,7%**	**18,2%**	**3,9%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Eleman temininde İŞKUR'un açık bir farkla diğer arama kanallarına tercih edildiği görülmektedir. Ancak eğitim seviyesi arttıkça İŞKUR aracılığının tercih edilme oranı düşmektedir.

İŞKUR aracılığından işverenlerin en yüksek oranda tercih ettiği diğer personel arama kanalı *"Akraba-Eş Dost"* olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle teknik-ara eleman temininde sıklıkla başvurulan bir iş arama kanalıdır.

Özel istihdam bürolarının tercih edilme oranlarına bakıldığında ise *"Lise Altı"* ve *"Çıraklık Eğitim"* düzeyinde bu kanalın neredeyse hiç tercih edilmediği; daha çok *"Meslek Lisesi", "Önlisans"* ve *"Lisans"* mezunu, yani teknik, ara eleman ve profesyonel mesleklerdeki eleman temininde tercih edildiği görülmektedir.

Grafik 21. İş Arama Kanallarının İşyeri Özelliklerine Göre Dağılımı

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

İşverenler tarafından personel temininde İŞKUR aracılığının tercih edilme oranı hem yabancı ortaklığı olan hem ihracat yapan hem de kapsama dahil işyerleri için diğer arama kanallarından daha yüksektir. Ancak Samsun ilinde yabancı ortaklığı bulunan işyeri sayısının sadece 22 olması nedeniyle örneklem sayısı kısıtlı olmakta ve anlamlı sonuçlar elde edilememe olasılığı bulunmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre kapsama dahil işyerleri genelinde olduğu gibi özel istihdam bürolarının tercih edilme oranının yabancı ortaklığı bulunan işyerlerinde ve ihracat yapan işyerlerinde de düşük olduğu görülmektedir. Ancak özellikle yabancı ortaklı işyerlerinin internet üzerinde faaliyet gösteren özel istihdam bürolarında ilanlarının bulunduğu görülmekte bu nedenle işverenlerin bu soruyu yanlış yorumlayarak *"İnternet-Sosyal Medya"* seçeneğini işaretledikleri tahmin edilmektedir.

Grafik 22. Teşvikten Yararlanan İşyerlerinin Personel Arama Kanallarını Kullanma Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Grafik 21'de görüldüğü gibi teşvikten yararlanan işyerlerinin %76,8'i açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u tercih etmektedir.

Tablo 27. İş Arama Kanallarının Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 20 Meslek)

Meslekler	İŞKUR Aracılığıyla	Gazete-İlan vb	Akraba-Eş Dost	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
SATIŞ DANIŞMANI	74,6%	8,5%	49,5%	11,3%	0,0%
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	100,0%	45,6%	52,9%	1,5%	1,5%
MAKİNECİ (DİKİŞ)	57,6%	7,6%	62,1%	22,7%	0,0%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	66,2%	20,8%	74,4%	20,8%	3,9%
ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	94,1%	97,9%	97,9%	94,1%	2,1%
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	87,5%	0,0%	57,0%	0,0%	0,0%
PAZARLAMACI	93,9%	18,0%	42,3%	35,3%	0,0%
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	86,7%	31,2%	35,7%	13,3%	0,0%
ÖN MUHASEBECİ	78,3%	17,6%	52,3%	18,5%	8,3%
KALIPÇI-PRES	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
KOMİ (GARSON YARDIMCISI)	69,9%	40,2%	90,0%	25,1%	0,0%
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	50,0%	33,3%	72,2%	38,9%	16,7%
KASİYER	65,3%	35,8%	59,3%	18,4%	12,6%
MOBİLYA İMALAT USTASI / MOBİLYACI (AHŞAP)	100,0%	17,4%	100,0%	0,0%	17,4%
KAYNAKÇI (OKSİJEN VE ELEKTRİK)	66,7%	21,5%	23,4%	21,5%	0,0%
OVERLOK MAKİNESİ OPERATÖRÜ (OVERLOKÇU)	86,7%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%
BÜRO MEMURU (GENEL)	92,2%	7,5%	47,0%	7,4%	0,0%
MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	100,0%	61,5%	69,2%	23,1%	61,5%
DİPSİZ KÖRÜKLÜTORBA MAKİNESİ OPERATÖRÜ	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
HEMŞİRE	83,3%	0,0%	16,7%	41,7%	0,0%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 27'de Samsun ilinde en fazla açık iş alınan ilk 20 mesleğin iş arama kanalları dağılımları verilmiştir. Bu mesleklerin genellikle nitelik gerektirmeyen meslekler olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Nitelik gerektiren mesleklerde İŞKUR aracılığının tercih edilme oranının düştüğü görülmektedir.

Tablo 28. Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektörler	Açık İş Sayısı			Açık İş Dağılımı			Genel Toplam
	Kadın	Erkek	Farketmez	Kadın	Erkek	Farketmez	
İmalat	43	254	137	9,8%	58,5%	31,7%	434
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi..	3	2	0	60,0%	40,0%	0,0%	5
İnşaat	7	140	17	4,0%	85,5%	10,5%	163
Toptan ve perakende ticaret	59	151	124	17,6%	45,2%	37,2%	333
Ulaştırma ve depolama	7	16	4	25,0%	58,3%	16,7%	27
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4	54	61	3,7%	45,0%	51,4%	120
Bilgi ve iletişim	0	0	51	0,0%	0,0%	100,0%	51
Gayrimenkul faaliyetleri	1	1	0	50,0%	50,0%	0,0%	2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2	8	14	9,1%	31,8%	59,1%	24
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0	9	9	0,0%	50,0%	50,0%	18
Eğitim	2	0	13	14,3%	0,0%	85,7%	15
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5	2	24	14,8%	7,4%	77,8%	30
Diğer hizmet faaliyetleri	4	11	2	23,5%	64,7%	11,8%	17
Genel Toplam	**136**	**646**	**457**	**11,0%**	**52,1%**	**36,9%**	**1.239**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Açık işlerin sektörlere ve cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde *"İmalat", "İnşaat", "Ulaştırma ve Depolama"* gibi çoğunlukla nitelik gerektirmeyen mesleklerin icra edildiği sektörlerde bulunan açık işlerde büyük oranda erkek personel talep edildiği görülmektedir.

Ağırlıklı olarak nitelik gerektiren mesleklerin icra edildiği *"İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri", "Eğitim", "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler"* ve *"Bilgi ve İletişim"* sektörlerinde cinsiyet ayrımı arka planda kalmaktadır. Bu sektörlerde işverenler eleman taleplerinde ağırlıklı olarak "Farketmez" seçeneğini seçmişlerdir.

Tablo 29. Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Farketmez
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	24,5%	14,0%	61,4%
Hizmet ve Satış Elemanları	13,6%	35,3%	51,1%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	11,1%	66,7%	22,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	6,0%	19,5%	74,5%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6,8%	75,3%	17,9%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1,2%	74,9%	23,9%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	14,3%	48,3%	37,4%
Yöneticiler	0,0%	52,5%	47,5%
Genel Toplam	**11,0%**	**52,1%**	**36,9%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma sırasında kapsama dahil olan işyerlerinden alınan 1239 kişilik açık iş için işverenler tarafından %11 oranında kadın, %52,1 oranında erkek, %36,9 oranında farketmez tercihi bildirilmiştir.

Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde meslek grubu ile talep edilen personelin cinsiyeti arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Örneğin; *"Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar", "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları"* ve *"Nitelik Gerektirmeyen Meslekler"* gruplarında yüksek oranda erkek personel talep edildiği görülmektedir. İlgili meslek gruplarında daha çok erkek personel talep edilmesinin nedenleri fiziki bedensel yeterliliğin ön plana çıkması, "erkek mesleği" algısı, çalışma ortamı ve koşullarının kadınlara uygun olmadığının düşünülmesidir.

Mesleki bilgi, beceri ve niteliğin ön plana çıktığı, çalışma ortamı ve koşullarının diğer meslek gruplarına göre daha iyi olduğu *"Profesyonel Meslek Mensupları", "Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar"* ve *"Hizmet ve Satış Elemanları"* gruplarında genellikle cinsiyet ayrımı yapılmadığı ve *"Farketmez"* tercihi bildirildiği tespit edilmiştir.

"Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" grubu hariç hiçbir meslek grubunda kadın personel talep etme oranı erkek personel talep etme oranını geçememiştir.

Tablo 30. Cinsiyete Göre Açık İş Oranı, Samsun-Türkiye

Cinsiyet	Açık İş Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı (Samsun)	Açık İş Oranı (Türkiye)
Kadın	136	13.925	1,0%	1,2%
Erkek	646	42.431	1,5%	1,7%
Toplam	**1.239**	**56.356**	**2,2%**	**2,7%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Cinsiyete göre açık iş oranları incelendiğinde Samsun ilinde kadınların açık iş oranının %1, erkeklerin açık iş oranının %1,5, genel açık iş oranının ise %2,2 olduğu tespit edilmiştir. Samsun ilinin açık iş oranları hem kadın, hem erkek, hem de genel açık iş oranlarında Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 30'dan da anlaşılacağı üzere, kadınlardaki açık iş oranı hem Samsun ilinde hem de Türkiye genelinde erkeklerdeki açık iş oranından daha düşüktür. Mevcut çalışan sayıları bakımından da kadınlar işgücü piyasasında daha az yer bulabilirken kadınların açık iş oranının erkeklere göre düşük olması kadın istihdam oranının bir süre daha artmayacağını göstermektedir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamındaki işyerlerine 2014 yılı içerisinde hangi mesleklerde eleman temin ederken güçlük çektikleri sorulmuştur. İşyerlerinin işgücü piyasasında bulmakta güçlük çektikleri meslekler, işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili önemli bilgiler vermektedir.

Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyerleri

Araştırma kapsamında olan ve Samsun ilinde faaliyet gösteren 2.057 işyerinden 739'u personel temininde güçlük çektiğini bildirmiştir. Bu sayılara göre Samsun ilindeki işyerlerinin %35,9'u çeşitli nedenlerle personel temininde güçlük çekmektedir.

Tablo 31. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı ve Dağılımı

Sektör	Samsun		Türkiye	
	Eleman Sayısı	Oran	Eleman Sayısı	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	0	0,0%	3.295	1,2%
İmalat	654	33,3%	111.361	39,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1	0,1%	384	0,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileş…	5	0,3%	377	0,1%
İnşaat	332	16,9%	34.347	12,1%
Toptan ve perakende ticaret	482	24,5%	48.979	17,3%
Ulaştırma ve depolama	58	2,9%	9.957	3,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	138	7,0%	21.918	7,8%
Bilgi ve iletişim	18	0,9%	3.631	1,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	0,0%	1.305	0,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	4	0,2%	1.452	0,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	75	3,8%	8.630	3,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	20	1,0%	18.839	6,7%
Eğitim	50	2,5%	4.027	1,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	101	5,2%	7.960	2,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	0,0%	833	0,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	27	1,4%	5.408	1,9%
Genel Toplam	**1.964**	**100,0%**	**282.704**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 32'de de görüldüğü üzere, Samsun ilinde eleman temininde güçlük çekilen sektörlerin başında %33,3 ile *"İmalat"*, %24,5 ile *"Toptan ve Perakende Ticaret"*, %16,9 ile *"İnşaat"* ve %7 ile *"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektörleri gelmektedir.

Samsun ilinin oranları Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında eleman temininde en fazla güçlük çekilen sektörlerin aynı olduğu görülmektedir.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Tablo 32. Temininde Güçlük Çekilen Elemanların Sektörel Dağılımı, Samsun, 2013-2014

Sektör	2013 Oran	2014 Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,1%	0,0%
İmalat	27,1%	33,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,6%	0,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,3%
İnşaat	15,7%	16,9%
Toptan ve perakende ticaret	30,3%	24,5%
Ulaştırma ve depolama	3,6%	2,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,4%	7,0%
Bilgi ve iletişim	1,1%	0,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,1%	0,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,5%	3,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1,2%	1,0%
Eğitim	2,9%	2,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4,3%	5,2%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,1%	1,4%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ilinde temininde güçlük çekilen elemanların sektörlere göre dağılımı 2013 yılı oranları ile karşılaştırıldığında *"İmalat"* ve *"İnşaat"* sektörlerinde oransal bir artış olduğu görülürken *"Toptan ve perakende Ticaret"* ve *"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektörlerinde ise azalış olduğu gözlenmektedir.

Bu veriler ışığında Samsun ilinin hem yetişmiş teknik eleman bulmakta zorlandığı hem de hızla gelişen ticari hizmetler, inşaat, konaklama ve yiyecek hizmetleri alanlarında eleman temin etmekte güçlük çektiği görülmektedir.

Tablo 33. Temininde Güçlük Elemanların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Eleman Sayısı	TGÇ Oranı	Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	62	3,1%	117	9,5%
Hizmet ve Satış Elemanları	325	16,6%	240	19,3%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	56	2,9%	114	9,2%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	8	0,4%	0	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	243	12,4%	93	7,5%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	658	33,5%	375	30,3%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek	218	11,1%	88	7,1%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	390	19,9%	208	16,8%
Yöneticiler	5	0,2%	4	0,4%
Genel Toplam	**1.964**	**100,0%**	**1.239**	**100,0%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Meslek gruplarında çalışanların temininde güçlük çekilme (TGÇ) oranlarına bakıldığında açık iş oranlarının dağılımına benzer şekilde bir sıralama olduğu görülmektedir. Temininde güçlük çekilme oranlarına göre başta gelen meslek grupları %33,5 ile *"Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar"*, %19,9 ile *"Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar"*, %16,6 ile *"Hizmet ve Satış Elemanları"*, %12,4 ile *"Profesyonel Meslek Mensupları"*, ve %11,1 ile *"Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları"* gruplarıdır.

Temininde en çok güçlük çekilen meslek gruplarının ortak bir özelliği eğitim ihtiyacını ön plana çıkarmalarıdır.

Temininde güçlük çekilen meslek gruplarında açık iş oranlarının yüksek olması işverenlerin işgücü taleplerine karşılık gelebilecek mesleki bilgi, tecrübe ve beceri düzeyine uygun adayların işgücü piyasasında yeterli sayıda bulunmadığının göstergesidir.

Tablo 34. Sektörlere Göre Personel Temininde Güçlük Çeken İşveren Sayıları ve Oranları

Sektörler	İşveren Sayısı	TGÇ İşveren Sayısı	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	0	0,0%
İmalat	359	164	45,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8	1	12,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6	3	50,0%
İnşaat	491	130	26,5%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve mot…	576	227	39,3%
Ulaştırma ve depolama	120	20	16,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	125	61	49,1%
Bilgi ve iletişim	13	6	42,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	15	0	0,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	7	3	42,9%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	88	35	40,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53	11	21,4%
Eğitim	88	28	31,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	63	36	57,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3	0	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	37	14	38,9%
Genel Toplam	**2.057**	**739**	**35,9%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Eleman temininde güçlük çeken (TGÇ) işverenlerin sektörlere göre dağılımına bakıldığında en yüksek orana sahip sektörün %57,1'lik oran ile *"İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri"* sektörü olduğu görülmektedir.

Tablo 35. Temininde Güçlük Çekilen İlk 20 Meslek, Samsun, 2013-2014

2013		2014	
Meslekler	**Oran**	**Meslekler**	**Oran**
Makineci (Dikiş)	6,7%	Makineci (Dikiş)	6,3%
Pazarlamacı	4,1%	Satış Danışmanı	5,4%
Garson (Servis Elemanı)	3,8%	Garson (Servis Elemanı)	4,1%
Satış Danışmanı	3,6%	CNC Torna Tezgahı Operatörü	3,5%
Gaz Altı Kaynakçısı	2,7%	Pazarlamacı	2,7%
Aşçı	1,9%	Gaz Altı Kaynakçısı	2,2%
Konfeksiyon İşçisi	1,9%	Hemşire	2,0%
Elektrik Teknisyeni	1,8%	Konfeksiyon İşçisi	1,8%
Muhasebeci	1,7%	Ön Muhasebeci	1,5%
Şoför-Yük Taşıma	1,5%	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	1,4%
Hemşire	1,4%	Plastik Doğramacı /Pvc Doğrama-İmalat…	1,4%
Beden İşçisi (Genel)	1,3%	Mobilya İmalat Ustası / Mobilyacı (Ahşap)	1,3%
Mobilya Döşeme İşçisi	1,2%	Aşçı	1,1%
Beden İşçisi (İnşaat)	1,2%	Fayans, Seramik Ve Karo Döşemecisi	1,1%
Mobilya İmalatçısı	1,2%	Diş Protez İmalat İşçisi Ve Tamircisi	1,0%
Sıvacı	1,0%	İmal İşçisi	1,0%
İnşaat Mühendisi	1,0%	Şoför-Yük Taşıma	1,0%
Komi (Garson Yardımcısı)	1,0%	Sıhhi Tesisatçı/Isıtma Ve Sıhhi Tesisatçı	1,0%
Ön Muhasebeci	1,0%	Muhasebeci	1,0%
Kasiyer	1,0%	İnşaat Mühendisi	0,9%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Samsun ili genelinde temininde güçlük çekilen mesleklerin 2013 ve 2014 yılları karşılaştırması incelendiğinde 2013 yılında ilk 20 meslek sıralamasına giremeyen mesleklerin 2014 yılında bu sıralamaya girdiği dikkat çekmektedir. *"CNC Torna Tezgahı Operatörü", "Plastik Doğramacı/PVC Doğrama-İmalat ve Montaj işçisi", "Fayans, Seramik ve Karo Döşemecisi", "Diş Protez İmalat İşçisi Ve Tamircisi"* ve *"Sıhhi Tesisatçı/Isıtma ve Sıhhi Tesisatçı"* meslekleri 2014 yılında temininde güçlük çekildiği belirtilen yeni mesleklerdir.

"Makineci (Dikiş)", "Satış Danışmanı", "Ön Muhasebeci", "Gaz Altı Kaynakçısı", "Hemşire" ve *"Aşçı"* gibi meslekler ise halen güç temin edilen meslekler olarak görülmektedir.

Tablo 36. Mesleklere Göre Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli mesleki beceriye/ niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması	İşyerine ulaşım zorluğu	Çalışma sürelerinin uzunluğu
MAKİNECİ (DİKİŞ)	44,5%	87,2%	92,3%	1,7%	14,5%	0,0%	2,6%	1,7%
SATIŞ DANIŞMANI	19,0%	90,8%	77,0%	25,3%	29,7%	5,0%	4,0%	4,0%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	18,9%	94,6%	58,3%	12,2%	8,4%	4,1%	0,0%	6,7%
CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	18,5%	100,0%	100,0%	1,5%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%
PAZARLAMACI	16,2%	69,3%	65,3%	8,2%	28,6%	2,0%	2,0%	32,6%
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	34,5%	100,0%	55,5%	12,4%	8,0%	0,0%	0,0%	0,0%
HEMŞİRE	61,8%	29,4%	0,0%	0,0%	8,8%	0,0%	0,0%	0,0%
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	33,4%	24,1%	21,0%	66,6%	15,2%	0,0%	0,0%	0,0%
ÖN MUHASEBECİ	11,1%	85,2%	65,8%	22,3%	7,4%	7,4%	11,3%	7,4%
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	26,9%	53,8%	46,2%	23,1%	0,0%	30,8%	0,0%	11,5%
PLASTİK DOĞRAMACI /PVC DOĞRAMA	4,8%	95,2%	72,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,7%
MOBİLYA İMALAT USTASI / MOBİLYACI	24,2%	100,0%	100,0%	8,1%	10,0%	0,0%	10,0%	10,0%
AŞÇI	26,2%	100,0%	67,5%	5,1%	11,0%	0,0%	0,0%	5,1%
FAYANS, SERAMİK VE KARO DÖŞEMECİSİ	74,7%	81,0%	44,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
DİŞ PROTEZ İMALAT İŞÇİSİ VE TAMİRCİSİ	100,0%	73,7%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenleri incelendiğinde mesleklerin büyük çoğunluğunda yüksek oranlarla *"Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması"* işverenler tarafından güçlük çekme nedeni olarak bildirilmiştir.

Tablo 37. İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenlerinin Dağılımı

Teminde Güçlük Çekme Nedenleri	İşyeri Sayısı	Oran
Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	754	38%
Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	1.543	79%
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	1.285	65%
Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	248	13%
Önerilen ücretin az bulunması	229	12%
Vardiyalı çalışma olması	69	4%
İşyerine ulaşım zorluğu	36	2%
Çalışma sürelerinin uzunluğu	67	3%

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

İl genelinde eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinin dağılımı incelendiğinde %79 ile *"Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması"* ilk sırada yer alırken, bunu %65 ile *"Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması"* ve %38 ile *"Bu meslekte işe başvuru yapılmaması"* nedenleri izlemektedir.

Grafik 23. Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenlerinin Dağılımı, Samsun-Türkiye

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinin dağılımı açısından Samsun ili ve Türkiye geneli yüksek bir benzerlik göstermektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Araştırma kapsamında incelenen konulardan biri de işverenlerin gelecek dönem istihdam beklentileridir. Bu konu hakkında bilgi toplanması için bilgi formunda işverenlere "30 Haziran 2015 tarihi itibarı ile işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusu yöneltilmiş ve bilgi formlarının analizi ile sektörlere, meslek gruplarına, mesleklere ve diğer bazı değişkenlere göre istihdam artış ve azalış beklentileri incelenmiştir.

İstihdam beklentisi verileri incelenirken "Net İstihdam Değişimi (NİD)" ve "Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO)" kavramları kullanılmıştır. Net istihdam değişimi, beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması sonucu elde edilen sayıyı ifade ederken; net istihdam değişim oranı ise net istihdam değişiminin mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır. Net istihdam değişim oranı, artış veya azalışın sektörlerin büyüklüklerine oranı olduğu için sektördeki çalışan mevcudunun büyüme veya küçülme oranını ifade eder.

Tablo 38. Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranı

Sektörler	Çalışan Sayısı	NİD	NİDO
Madencilik ve taş ocakçılığı	93	2	2,2%
İmalat	15.412	1.217	7,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	670	3	0,4%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	60	0	0,0%
İnşaat	9.249	312	3,4%
Toptan ve perakende ticaret	11.190	563	5,0%
Ulaştırma ve depolama	2.827	87	3,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.797	154	5,5%
Bilgi ve iletişim	1.917	144	7,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	221	3	1,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	72	3	4,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.268	66	5,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3.218	501	15,6%
Eğitim	2.554	-14	-0,5%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.128	103	2,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	87	7	8,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	593	19	3,1%
Genel Toplam	**56.356**	**3.168**	**5,6%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Sektörlere göre net istihdam değişimleri incelendiğinde en fazla sayısal artışın *imalat* sektöründe olduğu görülmektedir. Net istihdam azalışı beklenen tek sektör ise *Eğitim*'dir.

Net istihdam değişim oranları incelendiğinde ise en yüksek oranların %15,6 ile *İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri*, %8 ile *Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor*, %7,9 ile *İmalat*, %7,5 ile *Bilgi ve İletişim* ve %5,5 ile *Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri* sektörlerinde olduğu görülmektedir.

İl geneli verilerine göre 1 yıl içerisinde 3.168 kişilik yeni işin yaratılacağı tahmin edilmektedir. Bu beklentiye göre il geneli net istihdam değişim oranı ise %5,6'dır. Türkiye geneli net istihdam değişim oranı ise %5,1'dir.

İstihdam Artışı veya İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler

Tablo 39. Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranı

Meslek Grubu	NİD	Çalışan Sayısı	NİDO
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	244	5526	4,4%
Hizmet Ve Satış Elemanları	476	8173	5,8%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	659	8770	7,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0	207	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	117	6907	1,7%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1043	11453	9,1%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek	212	4984	4,3%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	414	8840	4,7%
Yöneticiler	3	1497	0,2%
Genel Toplam	**3168**	**56356**	**5,6%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Meslek gruplarına göre net istihdam değişim oranları incelendiğinde önde gruplar *Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Hizmet ve Satış Elemanları, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar* ve *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar*'dır.

Tablo 40. En Fazla Net İstihdam Değişimi Beklenen Meslekler, Samsun, 2015

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler (İlk 10 Meslek)	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler (İlk 10 Meslek)
Temizlik Görevlisi	Kuruyemiş Harman İşçisi
Satış Danışmanı	İnşaat Bakım İşçisi
Konfeksiyon İşçisi	Alçı Model Kalıpçı
Makineci (Dikiş)	Şoför (Yolcu Taşıma)
Çağrı Merkezi Görevlisi	Matematik Öğretmeni - Ortaöğretim
Garson (Servis Elemanı)	Sıvacı (Çimento Alçı)
Beden İşçisi (Genel)	Sondaj Operatörü/Sondör
İnşaat Ustası	Fizik Öğretmeni - Ortaöğretim
Pazarlamacı	Su Yalıtımcısı
Kesme Makinesi Ayarcı-Operatörü (Ağaç)	Alıştırıcı-Montör (Dikiş Makineleri)

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 40'a göre geçmiş yıllardan farklı olarak *"Matematik Öğretmeni – Ortaöğretim"* ve *"Fizik Öğretmeni – Ortaöğretim"* meslekleri en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler arasında ilk 10 sıraya girmiştir. Aynı durum Türkiye geneli sıralamalarında da mevcuttur. Bu mesleklere ilişkin istihdam azalışı beklentilerinde dershanelerin kapatılması veya özel okullara dönüştürülmesini zorunlu kılan yasal düzenlemelerin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 41. En Fazla Net İstihdam Değişimi Beklenen Meslekler, Samsun, 2014-2015

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler		Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	
2014	**2015**	**2014**	**2015**
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	Kuruyemiş Harman İşçisi
Makineci (Dikiş)	Satış Danışmanı	Kuruyemiş İmal İşçisi	İnşaat Bakım İşçisi
Satış Danışmanı	Konfeksiyon İşçisi	İmal İşçisi	Alçı Model Kalıpçı
Dokuma Makineleri Operatörü/Dokumacı	Makineci (Dikiş)	Plastik Mamuller Montaj İşçisi	Şoför (Yolcu Taşıma)
Konfeksiyon İşçisi	Çağrı Merkezi Görevlisi	LPG Dolum ve Boşaltım İşçisi	Matematik Öğretmeni (Ortaöğretim)
Beden İşçisi (Genel)	Garson (Servis Elemanı)	Alçı Sıva Uygulayıcısı	Sıvacı (Çimento Alçı)
Pazarlamacı	Beden İşçisi (Genel)	Depo Hamalı	Sondaj Operatörü/Sondör
Beden İşçisi (İnşaat)	İnşaat Ustası	Taksi Şoförü	Fizik Öğretmeni - Ortaöğretim
Kumaş Paketleme İşçisi	Pazarlamacı	Operasyon Yetkilisi (Banka)	Su Yalıtımcısı
İnşaat Ustası	Kesme Makinesi Ayarcı-Operatörü (Ağaç)	Yer Gösterici (Sinema-Tiyatro)	Alıştırıcı-Montör (Dikiş Makineleri)

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 41'de 2013 ve 2014 yıllarında yapılan İşgücü Piyasası Talep Araştırmalarında elde edilen istihdam beklentileri karşılaştırılmıştır.

Tablo 42. Mevsimlik Personel Çalıştıran ve Tüm İşyerlerinin Net İstihdam Değişim Oranları

Sektörler	Mevsimlik Personel Çalıştıran	Tüm İşyerleri
Madencilik ve taş ocakçılığı	-	2,2%
İmalat	1,5%	7,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	-	0,4%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	-	0,0%
İnşaat	-4,3%	3,4%
Toptan ve perakende ticaret	5,1%	5,0%
Ulaştırma ve depolama	-19,9%	3,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	7,4%	5,5%
Bilgi ve iletişim	-	7,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	18,8%	1,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	4,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	5,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,0%	15,6%
Eğitim	0,0%	-0,5%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	-	2,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	-	8,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	3,1%
Genel Toplam	**0,3%**	**5,6%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma kapsamında mevsimlik personel çalıştıran sektör ve işyeri sayısının genellenebilir veri elde edilemeyecek kadar düşük olması nedeniyle net istihdam değişim oranlarında sağlıklı bir karşılaştırma yapılamamaktadır.

Tablo 43. İşyeri Büyüklüğü ve Part Time Çalışanı Olma Durumuna Göre NİDO

İşyeri Büyüklüğü	Part Time Çalışanı Olan İşyerleri	Part Time Çalışanı Olmayan İşyerleri	Toplam işyerleri
1-9	6,4%	11,6%	11,3%
10-49	5,0%	5,6%	5,6%
50-249	3,9%	3,8%	3,8%
250+	2,8%	9,2%	6,8%
Toplam	**3,7%**	**6,0%**	**5,6%**

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Tablo 43 incelendiğinde part time çalışanı olmayan işyerlerinin part time çalışanı olan işyerlerine göre işyeri büyüklüğüne bağlı olmaksızın net istihdam değişim oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize part time çalışanı olan işyerlerinin değişen iktisadi koşullara daha esnek bir şekilde cevap verebildiğini göstermektedir.

Grafik 24. Net İstihdam Artışı ve Azalışı Bekleyen İşyeri Oranları

Kaynak: Samsun 2014 – 1. Dönem İPTA

Araştırma kapsamında görüşme yapılan işyerlerinden alınan 2015 yılı istihdam beklentilerine göre işyerlerinin %19,1'inde istihdam artışı beklenirken %4,2'sinde istihdam azalışı beklenmektedir. İşyerlerinin %76,7'si ise istihdam artışı/azalışı beklemediğini veya fikri olmadığını bildirmiştir. Bu tablo daha önceki bölümlerde bahsedilen verileri de destekler nitelikte olup Samsun ilinde ekonomik büyüme beklentisinin devam ettiğini göstermektedir.

SONUÇ

2014 yılında Samsun ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının yapılmasında öne çıkan amaçlardan bir tanesi en genel anlamıyla aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer amaç ise işgücü piyasasında özellikle de talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve beceri gereksinimlerini tespit ederek işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları da ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Samsun ilinde temel işgücü verileri incelenecek olursa işgücüne katılım oranının 2008 yılında %56,6 iken 2013 yılına kadar dalgalı bir düşüş eğilimi göstererek %50,5 seviyesine gerilediği görülecektir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli işgücüne katılım oranı %50,8 olup, Samsun ili Türkiye geneli ile oransal benzerlik göstermektedir.

Samsun ilinde istihdam oranı 2008 yılında %52,2 iken işgücüne katılım oranları ile yüksek bir benzerlik göstererek 2013 yılına kadar %47,2 seviyesine gerilemiştir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli istihdam oranı %45,9 ile Samsun ili istihdam oranının altındadır. Çalışabilir nüfusun artış hızına oranla yeni istihdam olanaklarının aynı hızda yaratılamaması nedeniyle hem işgücüne katılım oranları hem de istihdam oranları düşüş göstermektedir.

Samsun ilinde işsizlik oranı 2008 yılında %7,8 iken 2010 yılına kadar yatay seyir izlemiş, 2011 yılında ise %5,5'a gerilemiştir. 2012 yılından itibaren tekrar yükselme eğilimi göstererek 2013 yılında %6,6 seviyesine ulaşmıştır. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli işsizlik oranı %9,7 ile Samsun ili işsizlik oranının oldukça üzerindedir.

İŞKUR veri tabanından çekilen veriler incelendiğinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: 2014 yılı Ağustos ayı itibariyle Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne kayıtlı işsiz sayısı 41.901'dir. Kayıtlı işsizlerin 21.881'i erkek, 20.020'si ise kadındır. 2013 ve 2014 yıllarında kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde en fazla kayıt bulunan mesleklerin Beden İşçisi (Genel), Satış Danışmanı ve Büro Memuru (Genel) olduğu görülmektedir.

2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından alınan açık iş sayısı 12.635'tir. 2013 yılı sonuna kadar alınan açık iş sayısının 19.721 olduğu göz önüne alındığında 2014 yılı sonuna kadar da yaklaşık olarak aynı sayıda açık iş alınması beklenmektedir.

2013 yılı içerisinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 8.413 kişi işe yerleştirilmiştir. 2014 yılının Ocak-Ağustos döneminde ise 5.504 kişi işe yerleştirilmiştir.

2013 yıl sonu ve 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi mesleki kurs verileri incelendiğinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2013 yılında 1.364 adet, 2014 yılının ilk 8 ayında 626 adet kurs programı düzenlenmiştir. Düzenlenen kurs programlarına 2013 yılında 4.837'si kadın olmak üzere toplam 8.020 kişi, 2014 yılında ise 2.484'ü kadın olmak üzere toplam 3.921 kişi katılmıştır.

İşsizlik Sigortası fonuna başvurarak ödenek almaya hak kazanan çalışanların sayısı 2013 yılı ve 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi için meslekler ve toplam yararlanıcı sayıları bakımından incelenmiştir. Buna göre 2013 yılında toplam 4.934 kişi ödenekten faydalanırken 2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde bu rakam 4.427 olmuştur. Rakamlar bu yıl geçtiğimiz yıla göre ödeneğe daha fazla kişinin başvurduğunu dolayısıyla işsiz kalan kişi sayısında bir artış olacağına işaret etmektedir.

2014 yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının alan çalışması örneklemini; Türkiye İstatistik Kurumu ile birlikte tespit edilen ve Samsun ilinde özel sektörde faaliyet gösteren, 10 ve üzeri çalışanı olan işyerleri oluşturmaktadır. Çalışma 12 Mayıs - 27 Haziran 2014 tarihleri arasında yapılmıştır. Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmaların (NACE Rev.2) kullanıldığı araştırmada tam sayım yöntemi ile çalışılmıştır. Yani Samsun ilindeki 10+ istihdamlı özel sektör işyerlerinin tamamı ziyaret edilmiştir. Ancak TÜİK verilerine göre 10 ve üzeri çalışanı bulunduğu bildirilmesine rağmen çalışma yapılan referans döneminde çalışan sayısı 1-9 bandına inmiş olan işyerlerine de bilgi formu uygulanmıştır. Toplamda 2.246 işyeri taranmış 2.057 işyeri bizzat ziyaret edilmiş ve bu işyerlerinin 1.821 tanesine işyeri bilgi formu uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında Samsun ilinde 1.239 kişilik açık iş bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, Samsun'un "açık iş oranı" %2,2 olarak hesaplanmıştır. Başka bir deyişle Samsun'da her 100 kişilik kadronun 97,8'i dolu 2,2'si ise boş olup doldurulmaya hazırdır. Saha çalışmasında ziyaret edilen işyerlerinin %18'i açık işi olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle her 5 işyerinden 1'inin açık işi bulunmaktadır. Açık işler için yaklaşık olarak %66,2 oranında asgari bir eğitim düzeyi talep edilmektedir. Açık işler için %1,6 oranında çıraklık eğitimi, %21,5 oranında lise altı eğitimliler, %35,1 lise ve dengi eğitimliler ve %7,8 lise üstü eğitimliler talep edilmektedir. Açık işler için talep edilen ek beceriler incelendiğinde açık işlerin %36,5'i için iletişim ve ifade etme becerileri, %40'ı için takım çalışması becerileri, %57,5'i için mesleğe ilişkin yeterli bilgi, %62,2'si için fiziksel yeterlilik ve %62,8'i için iş ahlakına sahip olma niteliklerinin talep edildiği tespit edilmiştir.

Sektörlere göre en yüksek açık iş oranı %4,1 ile "*Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektöründe tespit edilmiştir. *"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri"* sektörünü %2,9 açık iş oranı ile *"Toptan ve Perakende Ticaret"* sektörü ve *"Diğer Hizmet Faaliyetleri"* sektörü izlemektedir.

Samsun'da açık işlerin en fazla olduğu mesleklerin Satış Danışmanı, Konfeksiyon İşçisi, Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı), Çağrı Merkezi Görevlisi, Beden İşçisi (Genel), Pazarlamacı, Gaz Altı Kaynakçısı, Ön Muhasebeci ve Kalıpçı-Pres olduğu tespit edilmiştir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına göre, Samsun ilindeki işverenlerin ilk 6 ayda 1.964 adetlik açık iş pozisyonunun temininde güçlük çektikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin %35,9'u eleman temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle, yaklaşık her 3 işverenden 1'i işgücü piyasasında aradığı elemanı bulurken zorlanmıştır.

Araştırma kapsamında işyeri ziyaretleri sırasında görüşülen işverenlere hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri sorulmuştur. Eleman temininde en fazla güçlük çekilen meslekler; Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı, Garson (Servis Elemanı), CNC Torna Tezgahı Operatörü, Pazarlamacı, Gaz Altı Kaynakçısı, Hemşire, Konfeksiyon İşçisi, Ön Muhasebeci ve Akaryakıt Satış Elemanı meslekleridir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçları 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle istihdamda 3.168 kişilik net artışın beklendiğini göstermektedir. Başka bir deyişle, işverenler çalışmanın yapıldığı referans döneme kıyasla, 30 Haziran 2015 tarihinde istihdamın net olarak %5,6 artmasını beklemektedir.

30 Haziran 2015 tarihinde sektörler itibariyle net istihdam değişimi tahminlerine oransal olarak bakılacak olursa, en yüksek net istihdam artışı beklenen üç sektörün; %15,6 ile İdari ve Destek Hizmeti Faaliyetleri, %8 ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence Ve Spor ve %7,9 ile İmalat sektörleri olduğu görülecektir.

Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Konfeksiyon İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Garson (Servis elemanı), Çağrı Merkezi Görevlisi, İnşaat Ustası, Pazarlamacı ve Kesme Makinesi Ayarcı-Operatörü (Ağaç) meslekleri ise 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle en fazla net istihdam artışı beklenen mesleklerdir.

Elde edilen veriler ışığında özetlemek gerekirse Samsun ili için Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünün hizmetlerini çalışmalarının erişemediği lise üstü eğitimli kişilere de ulaştırması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun için özellikle yüksekokullar ve fakültelerde Kurumun tanınırlık ve imajı üzerine çalışmalar yapılması gerekmektedir. Kurumun yalnızca mavi yakalı işgücünün değil beyaz yakalı işgücü olarak tanımlanan profesyonel meslek mensuplarının temininde de birinci tercih olması için hizmet standartlarının, fiziki ve bilgi-işlem altyapısının ve insan kaynağının geliştirilmesi gereği açıkça görülmektedir.

İşverenlerin beklentileri yapılan araştırma kapsamında incelendiğinde ise çalışanlardan öncelikli beklentilerin iş ahlakı, mesleki bilgi ve beceri olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla iş arayan kişilerin önceliklerinin en az bir meslek sahibi olan, işverene bağlı ve kaliteli mal veya hizmet üretebilecek özene sahip, mesleki bilgi ve becerilerini sürekli artıran,

yani gelişerek uzmanlaşan bireyler olması gerektiği ortaya çıkmıştır. İŞKUR'un bu konuda iş arayan vatandaşlarda ve gelecekte işgücü piyasasına girecek öğrencilerde farkındalık yaratabilmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle verilen tüm mesleki eğitim programlarında ve öğrencilere yönelik seminerlerde iş ahlakı, iş hayatı ve hayat boyu öğrenme kavramları üzerinde durulması faydalı olacaktır.

İl genelinde şehirleşmenin son yıllarda düzenli olarak artmasıyla beraber hızlı bir şekilde Tarım ana sektöründen İmalat ve Hizmetler ana sektörlerine geçiş gözlenmektedir. Tarımsal nüfusun nitelik değiştirmesi ile yeni meslek edinecek kişilerin İmalat ve Hizmetler ana sektörlerinin barındırdığı fırsatlardan yararlanmak üzere seçimler yapmaları uygun olacaktır. Samsun ili için özellikle ön plana çıkacak sektörler olarak İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, Sağlık ve Konaklama Yiyecek Hizmetleri sektörleri dikkati çekmektedir.

Bunların dışında, kayıt dışı istihdamı kayıt altına almak ve kadınların işgücüne katılma oranlarını Avrupa Birliği ortalamalarına yaklaştırmak için yapılabilecek çalışmaların zorunluluğu da açıkça görülmektedir. Ancak bu sorunları çözebilmek için öncelikle yıllık yaratılan yeni iş sayısının artırılması gerekmektedir. Bu ise ekonomik büyüme ile ilgili olduğu için işbaşı eğitim, mesleki kurslar gibi aktif istihdam politikaları ile çözülebilecek problemler olarak değerlendirilmemektedir. Aktif istihdam politikaları daha çok işgücü piyasası arz ve talebinin uyumlulaştırılarak sosyal ve ekonomik adaleti sağlamaya ve mal veya hizmet üretiminin verimli bir şekilde artmasına katkı sağlamaya yarayan enstrümanlardır.

KAYNAKÇA

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

İŞKUR, Samsun İşgücü Piyasası Analizi Raporu (2012)

İŞKUR, Samsun İşgücü Piyasası Analizi Raporu (2013)

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

Köklü, A. (1984). Makro İktisat, S Yayınları: Ankara

Biçerli, M.K. ve Özgüler, V.C. (2012). İstihdam ve İşsizlik, Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

	TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI (TİPTA)
2014	**İŞYERİ BİLGİ FORMU**

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır.** Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.
2- **4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur**.
3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

Bu araştırma, ilinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden örnek işyerlerini kapsamaktadır. İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No					
İşyerinin Yasal Unvanı					
İşyerinin Tabela Unvanı					
1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.					
		Evet	**Hayır**	**Fikrim Yok**	
2) İşyeri olarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığınızı belirtiniz					
3) Daha önce İŞKUR'dan eleman talebinizin olup olmadığını belirtiniz.					
4) İşyerinizin devletin verdiği istihdam teşviğinden yararlanıp yararlanmadığını belirtiniz.					
5) İşyerinizde üretilen ürünlerin ihraç edilip edilmediğini belirtiniz.					
6) İşyerinizin yabancı ortaklığı olup olmadığını belirtiniz.					
7) İşyerinizde kısmi (part-time) çalışmanın var olup olmadığını belirtiniz.					
8) İşyerinizde çalışanlara kreş imkanının sağlanıp sağlanmadığını belirtiniz.					
9) Çalışanlarınıza işe gelmede servis hizmetinin sağlanıp sağlanmadığını belirtiniz.					
10) İşyerinizde mevsimlik istihdam edilen personelin olup olmadığını belirtiniz.					
11) 2014 yılında çalışanlarınıza işleriyle ilgili herhangi bir eğitim düzenlenip düzenlenmediğini belirtiniz.					

ADRES BİLGİLERİ

İL:	**İLÇE:**	**MAHALLE :**	
CADDE/SOKAK:			
DIŞ KAPI NO :			
İÇ KAPI NO :			
TELEFON/FAKS/E-POSTA	...../...../	..... @	

Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin

Adı ve Soyadı		**Unvanı**	
Tarih		**Telefonu**	
E-posta		**İmza/Kaşe**	

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR. ARZ EDERİM.

	ZİYARETÇİ	**KONTROLÖR**	**VERİ GİRİŞ PERSONELİ**
Adı ve Soyadı			
Tarih ve İmza			

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAKS	E-POSTA
..... Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	.....	.....	.....	.....

Bölüm I - MEVCUT İSTİHDAM

S 12: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan **Sayısı**	Erkek Çalışan **Sayısı**	Toplam Çalışan **Sayısı**
TOPLAM			

S13. İşyerinizde çalışan sayısının son bir yıl içerisinde, 10 ve üzerine çıkıp çıkmadığını belirtiniz. **(Bu soruya sadece "12. Soruda toplam çalışan sayısı 9 veya daha az kişi olarak belirtilen işyerleri" cevap verecektir.)**	**Evet** ☐	
	Hayır ☐	

SONRAKİ SAYFAYA GEÇİNİZ

Bölüm II -AÇIK İŞLER

S14: Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

S 14.1: Eleman aramıyoruz. ☐ ⇨ **Soru 15'e geçiniz.**

01	02	03	04													05					06		
Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş **Sayısı**	Talep Edilen **Asgari** Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek lisesi 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisans üstü 8. Farketmez	**Beceri İhtiyacı ve Kişisel Özellikler (*)** 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fazla mesaiye kalabilme 3. Fiziki ve bedensel yeterlilik 4. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 5. İletişim ve ifade yeteneği 6. İş ahlakına sahip olma 7. Proje tabanlı çalışma 8. Satış ve pazarlama becerisi 9. Seyahat edebilme esnekliği 10.Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 11.Takım çalışması 12.Yabancı dil 13.Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe													**İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz (*)** 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete-İlan, vb. 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet-Sosyal Medya 5. Özel İstihdam Büroları					**Açık işiniz için aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?** 1. Kadın 2. Erkek 3. Farketmez		
			1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**1**	**2**	**3**
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					
		☐																					

(*) (04), (05) ve (06) sütunlarında birden fazla seçenek (X) şeklinde işaretlenebilir.

SONRAKİ SAYFAYA GEÇİNİZ

BÖLÜM III. 30 HAZİRAN 2015 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİĞİ OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.15: 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	**Evet**	**15.1'e geçiniz**
	Hayır	**16.soruya geçiniz**
	Fikrim Yok	**16.soruya geçiniz**

S 15.1: **30 Haziran 2015 tarihi itibariyle** işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam **ARTIŞI** olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal ***artış***

S.16: 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	**Evet**	**16.1'e geçiniz**
	Hayır	**17.soruya geçiniz**
	Fikrim Yok	**17.soruya geçiniz**

S 16.1: **30 Haziran 2015 tarihi itibariyle** işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam **AZALIŞI** olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal ***azalış***

SONRAKİ SAYFAYA

BÖLÜM IV. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S17: 2014 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S 17.1: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → **Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.**

01	02	03	04							
Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde güçlük çekilen eleman **sayısı**	**Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı?** **1-EVET** **2- HAYIR** **3-KISMEN**	**Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*)** **1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması** **2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması** **3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması** **4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi** **5. Önerilen ücretin az bulunması** **6. Vardiyalı çalışma olması** **7. İşyerine ulaşım zorluğu** **8. Çalışma Sürelerinin Uzunluğu**							
			1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								
		☐								

*** Birden fazla güçlük çekilme nedeni işaretlenebilir.**

Türkiye İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

V.Bilgi Formu Hakkında Görüş ve Önerileriniz?
(Bu kısım Ziyaretçi veya Yanıt veren İşveren tarafından doldurulabilir.

İşverenin görüşleri:

Ziyaretçinin görüşleri:

Ek 2- Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İller	10+ İşyeri Sayısı	Tamsayım Yapılan İller	10+ İşyeri Sayısı
ADANA	4.255	KARABÜK	458
ADIYAMAN	800	KARAMAN	477
AFYONKARAHİSAR	1.375	KARS	279
AĞRI	461	KASTAMONU	701
AKSARAY	785	KAYSERİ	3.307
AMASYA	627	KIRIKKALE	405
ARDAHAN	95	KIRKLARELİ	658
ARTVİN	343	KIRŞEHİR	377
AYDIN	1.962	KİLİS	172
BALIKESİR	2.252	KONYA	4.466
BARTIN	421	KÜTAHYA	1.106
BATMAN	1.039	MALATYA	1.431
BAYBURT	99	MANİSA	2.331
BİLECİK	431	MARDİN	1.333
BİNGÖL	541	MERSİN	3.638
BİTLİS	433	MUĞLA	2.537
BOLU	629	MUŞ	426
BURDUR	507	NEVŞEHİR	780
ÇANAKKALE	988	NİĞDE	535
ÇANKIRI	252	ORDU	1.313
ÇORUM	1.043	OSMANİYE	897
DENİZLİ	2.961	Rize	808
DİYARBAKIR	2.502	SAKARYA	1.984
DÜZCE	1.028	SAMSUN	2.246
EDİRNE	715	SİİRT	369
ELAZIĞ	1.310	SİNOP	370
ERZİNCAN	393	SİVAS	1.129
ERZURUM	1.199	ŞANLIURFA	2.365
ESKİŞEHİR	2.068	ŞIRNAK	613
GAZİANTEP	3.435	TEKİRDAĞ	2.447
GİRESUN	842	TOKAT	918
GÜMÜŞHANE	192	TRABZON	2.283
HAKKARİ	201	TUNCELİ	152
HATAY	2.208	UŞAK	889
IĞDIR	238	VAN	1.194
ISPARTA	675	YALOVA	581
KAHRAMANMARAŞ	1.805	YOZGAT	613
		ZONGULDAK	1.014
Genel Toplam		88.712	

Örnekleme Yapılan İller	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
ANKARA	6.911
KOCAELİ	4.201
BURSA	4.973
İZMİR	6.276
İSTANBUL	8.493
ANTALYA	4.289
Toplam	40.353

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 12 Mayıs-27 Haziran tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2013 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastahane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

İKO = (İşgücü Arzı (İstihdam+İşsiz))/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında

bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = (Toplam istihdam)/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = (Kayıtdışı istihdam)/(Toplam istihdam) x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = İşsiz/(İşgücü arzı (istihdam+işiz)) x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma,öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = (Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus-(İstihdam+İşsiz))/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 18 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = ((0-14 yaş nüfus + 65 yaş nüfus))/(15-64 yaş nüfus) x 100

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Ek 4 - Sektörlere Göre İpta Sonuçlari-2014/ 1. Dönem (TÜRKİYE & SAMSUN)

SEKTÖRLERE GÖRE İPTA SONUÇLARI-2014/1.DÖNEM - TÜRKİYE							
Sektörler	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	30 haziran 2015 İçin Belirlenen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran 2015
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.722	83.891	1.450	3.295	4.329	1,7%	5,2%
İmalat	50.597	2.510.806	87.006	111.361	115.160	3,3%	4,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	676	37.222	188	384	308	0,5%	0,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	498	31.312	295	377	1.271	0,9%	4,1%
İnşaat	37.791	832.881	14.074	34.347	60.506	1,7%	7,3%
Toptan ve perakende ticaret	46.693	1.119.724	34.783	48.979	55.307	3,0%	4,9%
Ulaştırma ve depolama	11.428	324.949	8.051	9.957	9.754	2,4%	3,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	12.594	540.430	14.863	21.918	15.853	2,7%	2,9%
Bilgi ve iletişim	2.722	102.669	2.773	3.631	5.413	2,6%	5,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.962	189.181	1.277	1.305	7.353	0,7%	3,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	1.514	37.515	1.111	1.452	1.797	2,9%	4,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	9.638	196.305	4.424	8.630	9.490	2,2%	4,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8.066	546.251	15.218	18.839	59.204	2,7%	10,8%
Eğitim	5.712	190.977	3.298	4.027	992	1,7%	0,5%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.171	191.334	5.084	7.960	9.343	2,6%	4,9%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	849	23.694	504	833	698	2,1%	2,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	4.278	90.551	4.182	5.408	4.987	4,4%	5,5%
Genel Toplam	**200.911**	**7.049.691**	**198.582**	**282.704**	**361.764**	**2,7%**	**5,1%**

SEKTÖRLERE GÖRE İPTA SONUÇLARI-2014/1.DÖNEM - SAMSUN							
Sektörler	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	30 haziran 2015 İçin Belirlenen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran 2015
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	93			**2**	**0,0%**	**2,2%**
İmalat	359	15.412	434	654	**1.217**	**2,7%**	**7,9%**
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8	670	5	1	**3**	**0,7%**	**0,4%**
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5	60		5	**0**	**0,0%**	**0,0%**
İnşaat	491	9.249	163	332	**312**	**1,7%**	**3,4%**
Toptan ve perakende ticaret	576	11.190	333	482	**563**	**2,9%**	**5,0%**
Ulaştırma ve depolama	120	2.827	27	58	**87**	**0,9%**	**3,1%**
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	125	2.797	120	138	**154**	**4,1%**	**5,5%**
Bilgi ve iletişim	13	1.917	51	18	**144**	**2,6%**	**7,5%**
Finans ve sigorta faaliyetleri	15	221			**3**	**0,0%**	**1,4%**
Gayrimenkul faaliyetleri	7	72	2	4	**3**	**2,7%**	**4,2%**
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	88	1.268	24	75	**66**	**1,9%**	**5,2%**
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	53	3.218	18	20	**501**	**0,5%**	**15,6%**
Eğitim	88	2.554	15	50	**-14**	**0,6%**	**-0,5%**
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	63	4.128	30	101	**103**	**0,7%**	**2,5%**
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3	87			**7**	**0,0%**	**8,0%**
Diğer hizmet faaliyetleri	37	593	17	27	**19**	**2,9%**	**3,1%**
Genel Toplam	**2.057**	**56.356**	**1.239**	**1.964**	**3.168**	**2,2%**	**5,6%**

TÜRKİYE İŞ KURUMU

SAMSUN ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

Adres: İstasyon Mah. Engin Sok. No:33 İlkadım SAMSUN
Tel: 0362 233 15 00
Faks: 0362 234 04 21
E-posta: samsun@iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr & www.samsuniskur.com